

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐของไทย และระหว่างประเทศ

1. กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐของไทย

1.1 ความหมายของการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535

การจัดซื้อจัดจ้างของประเทศไทย เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6¹ ข้อ 5 ได้กำหนดคำนิยามและความหมายเกี่ยวกับการจัดหาพัสดุไว้ดังนี้

“การพัสดุ” หมายความว่า การจัดทำเอง การซื้อ การจ้าง การจ้างที่ปรึกษา การจ้างออกแบบและควบคุมงาน การแลกเปลี่ยน การเช่า การควบคุม การจำหน่าย และการดำเนินการอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

“พัสดุ” หมายความว่า วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ที่กำหนดไว้ในหนังสือการจำแนกประเภทรายจ่ายตามงบประมาณของสำนักงบประมาณ หรือการจำแนกประเภทรายจ่ายตามสัญญาเงินกู้จากต่างประเทศ

“การซื้อ” หมายความว่า การซื้อพัสดุทุกชนิดทั้งที่มีการติดตั้ง ทดลอง และบริการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ แต่ไม่รวมถึงการจัดหาพัสดุในลักษณะการจ้าง

“การจ้าง” ให้หมายความรวมถึง การจ้างทำของและการรับขนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และการจ้างเหมาบริการ แต่ไม่รวมถึงการจ้างลูกจ้างของ

---

¹สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: สวัสดิการสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2542), หน้า 45.

ส่วนราชการตามระเบียบของกระทรวงการคลัง การรับขนในการเดินทางไปราชการตามกฎหมายว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ การจ้างที่ปรึกษา การจ้างออกแบบและควบคุมงาน และการจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“การจ้างที่ปรึกษา” หมายความว่า การจ้างบริการจากที่ปรึกษา แต่ไม่รวมถึงการจ้างออกแบบและควบคุมงานก่อสร้างอาคารด้วยเงินงบประมาณ

“การจ้างออกแบบและควบคุมงาน” หมายความว่า การจ้างบริการจากนิติบุคคลหรือนุคคลธรรมดา ที่ประกอบธุรกิจบริการด้านงานออกแบบและควบคุมงานก่อสร้างอาคารด้วยเงินงบประมาณ

1.2 ความหมายของการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐตามร่างพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้าง พ.ศ. 2550

การจัดซื้อจัดจ้างของประเทศไทย ตามร่างพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้าง พ.ศ. 2550 ได้กำหนดคำนิยามและความหมายเกี่ยวกับการจัดหาพัสดุไว้ดังนี้ คือ

“การจัดซื้อจัดจ้าง” หมายความว่า การได้มาซึ่งพัสดุโดยการซื้อ จ้าง เช่าหรือโดยวิธีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้

“การซื้อ” หมายความว่า การซื้อพัสดุทุกชนิดทั้งที่มีการติดตั้ง ทดลอง และบริการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ แต่ไม่รวมถึงการจัดหาพัสดุในลักษณะการจ้าง

“การจ้าง” หมายความว่า การจ้างเหมาบริการ รวมทั้งการจ้างทำของ และการรับขนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงาน การจ้างพนักงานราชการและลูกจ้างของส่วนราชการ การรับขนในการเดินทางไปราชการ และการจ้างที่ปรึกษา

“พัสดุ” หมายความว่า สินค้า งานก่อสร้าง และงานบริการ

1.3 การจัดหาพัสดุตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 กำหนดการจัดหาพัสดุไว้ 6 ประเภท คือ การซื้อ การจ้าง การจ้างที่ปรึกษา การจ้างออกแบบและควบคุมงาน การแลกเปลี่ยน การเช่า

ในการจัดหาพัสดุที่กล่าวมานี้ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการเฉพาะในการจัดหาไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 หมวด 2 ส่วนที่ 1-6 แต่ในกรณีของการเช่าได้กำหนดไว้ว่า “การเช่าสังหาริมทรัพย์ และการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวดนี้ ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาดำเนินการได้ตามความเหมาะสมและจำเป็น โดยสำหรับการเช่าสังหาริมทรัพย์ให้นำข้อกำหนดเกี่ยวกับการซื้อมาใช้โดยอนุโลม”² และในกรณีสำหรับการจัดหาพัสดุหรือบริการประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดไว้ และไม่มีระเบียบของทางราชการหรือกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ระเบียบดังกล่าวกำหนดให้ถือปฏิบัติโดยอนุโลมตามวิธีการจัดหาลักษณะใด-ลักษณะหนึ่งที่กำหนดไว้ในหมวด 2 นี้³ คือ

- 1) การซื้อ
- 2) การจ้าง
- 3) การจ้างที่ปรึกษา
- 4) การจ้างออกแบบและควบคุมงาน
- 5) การแลกเปลี่ยน
- 6) การเช่า

1.3.1 การซื้อ

การซื้อ หมายความว่า การซื้อพัสดุทุกชนิดทั้งที่มีการติดตั้ง ทดลอง และบริการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ แต่ไม่รวมถึงการจัดหาพัสดุในลักษณะการจ้าง

1.3.2 การจ้าง

การจ้าง หมายความว่า รวมถึง การจ้างทำของและการรับขนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และการจ้างเหมาบริการ แต่ไม่รวมถึงการจ้างลูกจ้างของส่วนราชการตามระเบียบของกระทรวงการคลัง การรับขนในการเดินทางไปราชการ

²ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 128.

³เรื่องเดียวกัน, ข้อ 14.

ตามกฎหมายว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ การจ้างที่ปรึกษา การจ้าง-
ออกแบบและควบคุมงาน และการจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ได้กำหนด
วิธีการซื้อหรือ การจ้างไว้ 6 วิธี⁴ คือ วิธีตกลงราคา วิธีสอบราคา วิธีประกวดราคา
วิธีพิเศษ วิธีกรณีพิเศษ และวิธีประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ตามหลักเกณฑ์ที่
กระทรวงการคลังกำหนด ซึ่งในปัจจุบันเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี-
ว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 โดยถือว่าเป็นวิธีการจัดหาพัสดุ
โดยวิธี ประกวดราคาประเภทหนึ่ง

การดำเนินการซื้อหรือจ้างในแต่ละวิธีนั้น ก่อนที่เจ้าหน้าที่พัสดุ
จะดำเนินการซื้อหรือจ้างตามวิธีใดดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เจ้าหน้าที่พัสดุจะต้อง
ดำเนินการทำรายงานขออนุมัติต่อหัวหน้าส่วนราชการการดังต่อไปนี้ คือ

1) การทำรายงานขอซื้อหรือขอจ้าง เป็นขั้นตอนแรกของการจัดหาพัสดุ
ในแต่ละวิธีที่เจ้าหน้าที่พัสดุต้องดำเนินการ ซึ่งโดยปกติก่อนที่จะมีการทำรายงานขอซื้อ
หรือขอจ้างโดยวิธีใดของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่พัสดุจะตรวจสอบความ
ต้องการในการใช้พัสดุในหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ในสังกัดของส่วนราชการนั้นว่ามีความ
ต้องการ ที่จะใช้พัสดุประเภทใด ชนิดใด จำนวนเท่าใด เมื่อได้ข้อมูลความต้องการพัสดุ
แล้ว ก็จะตั้งงบประมาณเพื่อขอซื้อหรือขอจ้างตามวิธีการงบประมาณในปีงบประมาณ
ถัดไป เมื่อได้รับการอนุมัติงบประมาณแล้ว การซื้อหรือการจ้างก็ต้องมีการขออนุมัติซื้อ
หรือจ้างต่อผู้มีอำนาจในการอนุมัติตามวงเงินที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายก-
รัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และเมื่อได้รับอนุมัติตามวงเงินจากผู้มีอำนาจแล้ว
เจ้าหน้าที่พัสดุจะทำรายงานการขอซื้อหรือขอจ้างเพื่อขอความเห็นชอบจากหัวหน้า
ส่วนราชการ

2) การทำรายงานขออนุมัติคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติเบื้องต้นในการซื้อหรือ
การจ้างนี้ เป็นวิธีการที่หน่วยงานของรัฐประสงค์จะคัดเลือกบุคคลเฉพาะผู้ที่มีความรู้-
ความสามารถ และความชำนาญในการขายหรือการรับจ้าง

---

⁴ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 18.

เมื่อผ่านการพิจารณาคุณสมบัติในเบื้องต้นแล้ว ผู้ผ่านการพิจารณาจึงจะมีสิทธิเสนอแข่งขันด้านราคา ในการดำเนินการคัดเลือกผู้มีความสมบัติเบื้องต้นนั้น หากส่วนราชการใดประสงค์จะดำเนินการคัดเลือกผู้มีความสมบัติในเบื้องต้นจะต้องทำรายงานเสนอขออนุมัติต่อหัวหน้าส่วนราชการ พร้อมด้วยเอกสารคัดเลือกคุณสมบัติเบื้องต้น ทั้งนี้ ตามข้อ 27 หรือข้อ 28 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 แล้วแต่กรณี

มาตรา 27 เป็นกรณีที่ต้องกระทำก่อนดำเนินการซื้อหรือจ้างทุกวิธี และมาตรา 28 เป็นกรณีที่ต้องดำเนินการกระทำก่อนดำเนินการซื้อที่ดินและหรือสิ่งก่อสร้าง โดยรายงานฉบับดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องซื้อหรือจ้าง
- 2) รายละเอียดของพัสดุที่จะซื้อหรือจ้าง
- 3) ราคามาตรฐานหรือราคากลางของทางราชการ
- 4) วงเงินงบประมาณที่จะซื้อหรือจ้าง
- 5) กำหนดเวลาที่ต้องการใช้พัสดุนั้นหรือให้งานนั้นแล้วเสร็จ

เมื่อหัวหน้าส่วนราชการ ได้อนุมัติให้มีการคัดเลือกผู้มีความสมบัติเบื้องต้นแล้วเจ้าหน้าที่พัสดุต้องจัดทำประกาศเชิญชวนเพื่อคัดเลือกผู้มีความสมบัติเบื้องต้น ทั้งนี้ตามข้อ 31 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ซึ่งประกาศเชิญชวนดังกล่าว อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- 1) รายละเอียดเฉพาะของพัสดุที่ต้องการซื้อหรืองานที่ต้องการจ้าง
- 2) ประสิทธิภาพและผลงานของผู้เสนอที่มีลักษณะและประเภท

เดียวกัน

- 3) สมรรถภาพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ เครื่องมือ และโรงงาน
- 4) ฐานะการเงิน
- 5) หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิจารณาคัดเลือก
- 6) สถานที่ในการขอรับหรือขอซื้อเอกสารคุณสมบัติเบื้องต้น

การประกาศเชิญชวนจะกระทำทางวิทยุกระจายเสียง และประกาศทางหนังสือพิมพ์ หรืออาจประกาศเชิญชวนไปยังผู้มีอาชีพขายหรือรับจ้างทำงานนั้นโดยตรง

หรือโฆษณาโดยวิธีอื่นก็ได้ ในประกาศดังกล่าวจะต้องกำหนดสถานที่ วัน เวลา รับข้อเสนอ ปิดการรับข้อเสนอ และเปิดซองข้อเสนอพร้อมทั้งต้องแจ้งลักษณะ โดยย่อของพัสดุที่ต้องการซื้อหรืองานที่ต้องการจ้าง ในประกาศดังกล่าวจะกระทำก่อนวันรับซอง-ข้อเสนอไม่น้อยกว่า 30 วัน หรือไม่น้อยกว่า 60 วัน ในกรณีเป็นการคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติเบื้องต้นในการประกวดราคานานาชาติ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ผู้สนใจในการจัดทำข้อเสนอ

การพิจารณาคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติเบื้องต้น หัวหน้าส่วนราชการจะแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาคัดเลือก โดยคณะกรรมการดังกล่าวประกอบไปด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอย่างน้อย 4 คน โดยแต่งตั้งจากข้าราชการระดับ 5 หรือเทียบเท่าขึ้นไป และจะต้องมีผู้ชำนาญการหรือผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 1 คน เมื่อคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว ให้รายงานผลการพิจารณาและความเห็นพร้อมด้วยเอกสารที่รับไว้ทั้งหมดต่อหัวหน้าส่วนราชการ เพื่อพิจารณาประกาศรายชื่อ ผู้มีคุณสมบัติเบื้องต้นในการซื้อหรือจ้างต่อไป ทั้งนี้ ตามข้อ 32 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535

เมื่อหัวหน้าส่วนราชการเห็นชอบกับรายงานขอซื้อหรือขอจ้างตามที่เจ้าหน้าที่พัสดุเสนอมาแล้ว ข้อ 34 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 กำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อปฏิบัติการตามระเบียบ ได้แก่ คณะกรรมการเปิดซองสอบราคา คณะกรรมการรับและเปิดซองประกวดราคา คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา คณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ คณะกรรมการจัดจ้างโดยวิธีพิเศษ คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ และ คณะกรรมการตรวจการจ้าง ซึ่งคณะกรรมการต่าง ๆ จะต้องพิจารณาและรายงานผลการพิจารณาต่อหัวหน้าส่วนราชการภายในระยะเวลาที่หัวหน้าส่วนราชการกำหนด ถ้ามีเหตุที่ทำให้การรายงานล่าช้า ให้เสนอหัวหน้าส่วนราชการพิจารณาขยายเวลาให้ตามความจำเป็น

คณะกรรมการดังกล่าวแต่ละคณะ จะประกอบไปด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอย่างน้อย 2 คน โดยปกติให้แต่งตั้งจากข้าราชการตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป ในกรณีจำเป็นหรือเพื่อประโยชน์ของทางราชการจะแต่งตั้งบุคคลที่ไม่ใช่

ข้าราชการร่วมเป็นกรรมการด้วยก็ได้ ถ้าประธานกรรมการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้หัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งข้าราชการที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นทำหน้าที่ประธานกรรมการแทน

ในกรณีเมื่อถึงกำหนดเวลาเปิดซองสอบราคาหรือรับซองประกวดราคา แล้ว ประธานกรรมการยังไม่มาปฏิบัติหน้าที่ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่ประธานกรรมการในเวลานั้น โดยให้คณะกรรมการดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่เฉพาะ ข้อ 42 (1) หรือข้อ 49 แล้วแต่กรณี แล้วรายงานประธานกรรมการซึ่งหัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งเพื่อดำเนินการต่อไป

ในการซื้อหรือจ้างครั้งเดียวกัน ห้ามแต่งตั้งผู้ที่เป็นกรรมการรับและเปิดซองประกวดราคาเป็นกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา หรือแต่งตั้งผู้ที่เป็นกรรมการเปิดซองสอบราคาหรือกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา เป็นกรรมการตรวจรับพัสดุ

สำหรับการซื้อหรือการจ้างในวงเงินไม่เกิน 10,000 บาท จะแต่งตั้งข้าราชการหรือลูกจ้างประจำคนหนึ่งซึ่งมิใช่ผู้จัดซื้อจัดจ้างเป็นผู้ตรวจรับพัสดุหรืองานจ้างนั้น โดยให้ปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการตรวจรับพัสดุหรือคณะกรรมการตรวจการจ้างก็ได้⁵

หลังจากที่หัวหน้าส่วนราชการได้แต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าวขึ้นแล้ว เจ้าหน้าที่พัสดุก็จะดำเนินการตามขั้นตอนของการซื้อหรือการจ้างในแต่ละวิธี ดังนี้

- 1) วิธีตกลงราคา
- 2) วิธีสอบราคา
- 3) วิธีประกวดราคา
- 4) วิธีพิเศษ
- 5) วิธีกรณีพิเศษ
- 6) วิธีประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวง-

การคลังกำหนด ซึ่งในปัจจุบันเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ

⁵ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 35.

ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 โดยถือว่าเป็นวิธีการจัดหาพัสดุโดยวิธีประกวดราคาประเภทหนึ่ง โดยจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

1) วิธีตกลงราคา⁶

การจ้างโดยวิธีตกลงราคา ได้แก่ การซื้อหรือการจ้างครั้งหนึ่งซึ่งมีราคาไม่เกิน 100,000 บาท โดยให้เจ้าหน้าที่พัสดุติดต่อกลกราคากับผู้ขายหรือผู้รับจ้างโดยตรง แล้วให้หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุจัดซื้อหรือจ้างได้ภายในวงเงินที่ได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าส่วนราชการ⁷ ซึ่งตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2548 ส่วนราชการในระดับกระทรวง กรมหรือหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่ากรม ซึ่งมีสถานที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และในเขตปริมณฑล จะต้องดำเนินการจัดหาพัสดุโดยวิธีตกลงราคาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Shopping) และใช้บังคับเฉพาะการจัดหาพัสดุประเภทเครื่องโทรสาร เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก เครื่องเลเซอร์รีนเตอร์ โทรศัพท์ และเครื่องดิจิทัลโปรเจคเตอร์ เท่านั้น

2) วิธีสอบราคา⁸

การซื้อหรือการจ้างโดยวิธีสอบราคา ได้แก่ การซื้อหรือการจ้างครั้งหนึ่งซึ่งมีราคาเกิน 100,000 บาท แต่ไม่เกิน 2,000,000 บาท โดยให้ดำเนินการดังนี้

(1) เมื่อได้รับอนุมัติจากหัวหน้าส่วนราชการให้ทำการซื้อหรือจ้างโดยวิธีสอบราคา เจ้าหน้าที่พัสดุจะต้องจัดทำเอกสารสอบราคา โดยต้องมีรายการตามที่กำหนดไว้ใน ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 40

(2) เมื่อเจ้าหน้าที่พัสดุจัดเตรียมเอกสารเกี่ยวกับการสอบราคาเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะต้องทำการประกาศเผยแพร่การสอบราคา และเอกสารสอบราคาไปยังผู้มีอาชีพขายหรือรับจ้างทำงานนั้นโดยตรง หรือส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พร้อมทั้งปิดประกาศเผยแพร่การสอบราคาไว้โดยเปิดเผย ณ ที่ทำการของหน่วยงาน นั้น โดยจะต้องทำการส่งประกาศและปิดประกาศเผยแพร่ก่อนถึงกำหนด

⁶ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 19.

⁷เรื่องเดียวกัน, ข้อ 39.

⁸เรื่องเดียวกัน, ข้อ 20.

เปิดของไม่น้อย กว่า 10 วัน สำหรับการสอบราคาภายในประเทศหรือไม่น้อยกว่า 45 วัน สำหรับการสอบราคานานาชาติ⁹

(3) ในการยื่นซองสอบราคา ผู้เสนอราคาจะต้องผนึกซองจำหน่ายถึง ประธานคณะกรรมการเปิดซองสอบราคาหรือการจ้างครั้งนั้น และส่งถึงส่วนราชการผู้ดำเนินการสอบราคาก่อนวันเปิดซองสอบราคา โดยยื่นโดยตรงต่อส่วนราชการ หรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ในกรณีที่ส่วนราชการกำหนดให้กระทำได้¹⁰

เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับซองสอบราคาแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ลงรับโดยไม่เปิดซองพร้อมระบุวันและเวลาที่รับซอง ในกรณีที่ผู้เสนอราคายื่นซองโดยตรงให้ออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นซอง สำหรับกรณีที่เป็นกรณียื่นซองทางไปรษณีย์ ให้ถือวันและเวลาที่ส่วนราชการนั้นลงรับจากไปรษณีย์เป็นเวลารับซอง และให้ส่งมอบซองให้แก่หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุทันที¹¹ จากนั้นหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุจะต้องเก็บรักษาซองเสนอราคาทุกรายโดยไม่เปิดซองและเมื่อถึงกำหนดเวลาเปิดซองสอบราคาแล้ว ให้ส่งมอบซองเสนอราคาพร้อมทั้งรายงานผลการรับซองต่อคณะกรรมการเปิดซองสอบราคา เพื่อดำเนินการต่อไป¹²

(4) ในวันเปิดซองสอบราคา หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุนำซองสอบราคาและหลักฐานต่าง ๆ ของผู้ยื่นซองเสนอราคายื่นและรายงานผลให้ประธานคณะกรรมการเปิดซองเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกการสอบราคา โดยคณะกรรมการเปิดซองต้องดำเนินการเปิดซองใบเสนอราคา และอ่านแจ้งราคาพร้อมบัญชีรายการเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของผู้เสนอราคาโดยเปิดเผยทุกราย ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด และตรวจสอบรายการเอกสารตามบัญชีของผู้เสนอราคาทุกราย แล้วให้กรรมการทุกคนลงลายมือชื่อกำกับไว้ในใบเสนอราคาและเอกสารประกอบใบเสนอราคาทุกแผ่น แล้วให้ทำการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอราคา ใบเสนอราคา แคตตาล็อก หรือแบบรูป

⁹ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 41 (1).

¹⁰เรื่องเดียวกัน, ข้อ 41 (2).

¹¹เรื่องเดียวกัน, ข้อ 41 (3).

¹²เรื่องเดียวกัน, ข้อ 41 (4).

และรายการละเอียด แล้วคัดเลือกผู้เสนอราคาที่ถูกต้องตามเงื่อนไขในเอกสารประกอบราคา โดยคัดเลือกพัสดุหรืองานจ้างที่มีคุณภาพและคุณสมบัติเป็นประโยชน์ต่อทางราชการ และเสนอให้ซื้อหรือจ้างจากรายที่คัดเลือกแล้ว ซึ่งเสนอราคาต่ำสุด ถ้ามีผู้เสนอราคาเท่ากันหลายรายให้เรียกผู้เสนอราคาดังกล่าวมาขึ้นเสนอราคาใหม่พร้อมกัน ด้วยวิธีขึ้นของเสนอราคา เมื่อมีการพิจารณาคัดเลือกผู้เสนอราคาต่ำสุดแล้ว ปรากฏว่าผู้ที่ได้รับการคัดเลือกไม่ยอมเข้าทำสัญญา หรือขัดข้องกับส่วนราชการตามเวลาที่กำหนดให้ คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกผู้เสนอราคาต่ำรายถัดไปตามลำดับแล้วให้รายงานผลการพิจารณาและความเห็นพร้อมด้วยเอกสารทั้งหมดต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อสั่งการ¹³

กรณีราคาของผู้เสนอราคาที่คณะกรรมการเห็นสมควรซื้อหรือจ้าง สูงเกินกว่าวงเงินที่จะซื้อหรือจ้าง ให้คณะกรรมการเปิดซองสอบราคาเรียกผู้เสนอราคารายนั้นมาทำการต่อรองราคาให้ต่ำลงที่สุดเท่าที่จะทำได้ หากผู้นั้นยอมลดราคาแล้วราคาที่เสนอใหม่ไม่สูงกว่าวงเงินที่จะซื้อหรือจ้างหรือยังสูงกว่าแต่ส่วนที่สูงกว่านั้นไม่เกินร้อยละสิบของวงเงินที่จะซื้อหรือจ้าง หรือหากต่อรองแล้วไม่มีการลดราคาแต่ราคาที่สูงกว่าวงเงินที่จะซื้อหรือจ้างนั้น ไม่เกินร้อยละสิบของวงเงินที่จะซื้อหรือจ้าง ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าราคาดังกล่าวเป็นราคาที่เหมาะสมก็ให้เสนอซื้อหรือจ้างผู้เสนอราคารายนั้น หากได้ดำเนินการต่อรองราคาแล้วไม่ได้ผล ให้เรียกผู้เสนอราคาที่ทางคณะกรรมการเห็นสมควรซื้อหรือจ้างทุกรายมาต่อรองราคาใหม่พร้อมกัน โดยการขึ้นของเสนอราคาภายในเวลาที่กำหนด หากรายใด ไม่ขึ้นตามกำหนดให้ถือว่ารายนั้นขึ้นราคาตามที่เสนอไว้เดิม และเมื่อมีการเสนอราคาใหม่แล้วปรากฏว่าราคาที่เสนอใหม่นั้นต่ำกว่าวงเงินที่จะซื้อหรือจ้าง หรือสูงกว่าแต่ส่วนที่สูงนั้น ไม่เกินร้อยละสิบของวงเงินที่จะซื้อหรือจ้าง ถ้าเห็นว่าราคาดังกล่าวเหมาะสมก็ให้เสนอซื้อหรือจ้างจากผู้เสนอราคารายนั้น และในกรณีที่การเรียกให้ผู้เสนอราคามาขึ้นของราคาใหม่แล้วยังไม่ได้ผล ให้คณะกรรมการเสนอความเห็นต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจว่า

¹³ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 42

สมควรลดรายการ ลดจำนวน หรือลดเนื้อหา หรือขอเงินเพิ่มเติม หรือยกเลิกการสอบราคาเพื่อดำเนินการสอบราคาใหม่¹⁴

กรณีที่มีการเสนอราคาถูกต้องตามรายละเอียดและเงื่อนไขที่กำหนดไว้เพียงรายเดียว ถ้าราคาไม่สูงกว่าวงเงินที่จะซื้อหรือจ้าง ให้เสนอผลการพิจารณาและความเห็นไปยังหัวหน้าส่วนราชการ แต่ถ้าราคาที่เสนอมานั้นสูงกว่าวงเงินที่จะซื้อหรือจ้างก็ให้ทำการตามที่กล่าวมาโดยให้มีการต่อรองราคา ถ้าไม่ได้ผลให้ยื่นเสนอราคาใหม่หรือสอบราคาใหม่ แล้วแต่กรณี¹⁵

3) วิธีประกวดราคา¹⁶

การซื้อหรือการจ้างโดยวิธีประกวดราคา ได้แก่ การซื้อหรือการจ้างครั้งหนึ่งซึ่งมีราคาเกิน 2,000,000 บาท ซึ่งตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 สามารถดำเนินการได้ดังนี้

(1) ให้เจ้าหน้าที่พัสดุจัดทำเอกสารประกวดราคาตามตัวอย่างที่คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุกำหนดหรือตามแบบที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว หากมีความจำเป็นต้องจัดทำโดยมีข้อความหรือรายการแตกต่างไปจากที่ กวพ. กำหนดหรือแตกต่างจากแบบที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานอัยการสูงสุด โดยมีสาระสำคัญตามที่กำหนดไว้ในตัวอย่างหรือแบบดังกล่าว และไม่ทำให้ทางราชการเสียเปรียบก็ให้กระทำได้ เว้นแต่หัวหน้าส่วนราชการเห็นว่าจะมีปัญหาในทางเสียเปรียบหรือไม่รัดกุมพอ ก็จะต้องส่งร่างเอกสารประกวดราคาไปให้สำนักงานอัยการสูงสุดตรวจพิจารณาก่อน¹⁷ โดยเอกสารประกวดราคาต้องมีสาระสำคัญดังที่บัญญัติไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 44

(2) ให้เจ้าหน้าที่พัสดุดำเนินการเผยแพร่เอกสารประกวดราคาก่อนการให้หรือการขายเอกสารประกวดราคาไม่น้อยกว่า 7 วันทำการ นอกจากนี้หัวหน้า

¹⁴ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 43.

¹⁵เรื่องเดียวกัน, ข้อ 42 (4).

¹⁶เรื่องเดียวกัน, ข้อ 21.

¹⁷เรื่องเดียวกัน, ข้อ 44 วรรคหนึ่งและวรรคสอง.

เจ้าหน้าที่พัสดุจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบควบคุมดูแลและจัดทำหลักฐานการเผยแพร่และการปิดประกาศประกวดราคาภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยให้เจ้าหน้าที่พัสดุดำเนินการดังนี้¹⁸

ก. ปิดประกาศประกวดราคาโดยเปิดเผย ณ ที่ทำการของส่วนราชการนั้น การปิดประกาศดังกล่าวให้กระทำในตู้ปิดประกาศที่มีกุญแจปิดตลอดเวลา โดยผู้ปิดประกาศและผู้ปลดประกาศออกจากตู้ปิดประกาศจะต้องจัดทำหลักฐานการปิดประกาศและการปลดประกาศออกเป็นหนังสือมีพยานบุคคลรับรอง ทั้งนี้ผู้ปิดประกาศและผู้ปลดประกาศออก จะต้องมิใช่บุคคลเดียวกัน และจะต้องมิใช่บุคคลที่เป็นพยานในแต่ละกรณีด้วย

ข. ส่งไปประกาศทางวิทยุกระจายเสียง และ/หรือ ประกาศในหนังสือพิมพ์

ค. ส่งให้กรมประชาสัมพันธ์ และองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยเพื่อเผยแพร่¹⁹

ง. ส่งไปเผยแพร่ที่ศูนย์รวมข่าวประกวดราคาของทางราชการ โดยให้ส่งเอกสารประกวดราคาไปพร้อมกันด้วย

จ. ส่งให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาค แล้วแต่กรณี โดยให้ส่งเอกสารประกวดราคาไปพร้อมกันด้วย

นอกจากการนี้แล้ว หากเห็นสมควรจะส่งประกาศไปยังผู้มีอาชีพขายหรือรับจ้างทำงานนั้น โดยตรง หรือจะโฆษณาโดยวิธีอื่นอีกด้วยก็ได้

สำหรับการส่งประกาศประกวดราคานั้น หากเป็นการส่งทางไปรษณีย์ เจ้าหน้าที่พัสดุจะต้องจัดส่งโดยใช้บริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) แต่หาก

¹⁸ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 45 วรรคหนึ่ง.

¹⁹ปัจจุบันองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยได้แปรรูปและเปลี่ยนชื่อเป็น บริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน)

ท้องถิ่นใดไม่มีบริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษ เจ้าหน้าที่พัสดุจะต้องจัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนแทน²⁰

สำหรับการให้หรือการขายเอกสารประกวดราคาต้องมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 7 วันทำการ และจะต้องมีช่วงเวลาสำหรับการคำนวณราคาของผู้ประสงค์จะเข้าเสนอ ราคาหลังปิดการให้หรือการขายเอกสารประกวดราคาจนถึงก่อนวันรับซองประกวดราคาไม่น้อยกว่า 7 วันทำการ หรือไม่น้อยกว่าจำนวนวันที่ยาวกว่านั้นตามที่ กวพ. กำหนดโดยคำนึงถึงขนาด ปริมาณ และลักษณะของพัสดุที่จะซื้อหรือจ้าง²¹

(3) ผู้ที่ประสงค์จะเข้าร่วมแข่งขันเสนอราคา จะต้องยื่นซองเสนอราคาต่อส่วนราชการนั้น ๆ ตามสถานที่และภายในระยะเวลาที่กำหนด และหัวหน้าส่วนราชการจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น 2 คณะ คือ คณะกรรมการรับและเปิดซองประกวดราคาและคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา โดยคณะกรรมการทั้งสองคณะจะประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอย่างน้อย 2 คน โดยคณะกรรมการรับและเปิดซองประกวดราคามีหน้าที่ดังต่อไปนี้²²

ก. รับซองประกวดราคา ลงทะเบียนรับซองไว้เป็นหลักฐาน ลงชื่อกำกับซองกับบันทึกไว้ที่หน้าซองว่าเป็นของผู้ใด

ข. ตรวจสอบหลักประกันของร่วมกับเจ้าหน้าที่การเงินและให้เจ้าหน้าที่การเงินออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นซองไว้เป็นหลักฐาน หากเห็นว่าไม่ถูกต้องจะต้องหมายเหตุในใบรับและบันทึกในรายงาน กรณีหลักประกันของเป็นหนังสือค้ำประกัน ให้ส่งสำเนาหนังสือค้ำประกันให้ธนาคาร บริษัท เงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ผู้ออกหนังสือค้ำประกัน ทราบทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับด้วย

²⁰ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 45 วรรคสองและวรรคสาม.

²¹เรื่องเดียวกัน, ข้อ 46 วรรคสอง.

²²เรื่องเดียวกัน, ข้อ 49.

ค. รับเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ตามบัญชีรายการเอกสารของผู้เสนอราคาพร้อมทั้งพัสดุตัวอย่าง แคตตาล็อก หรือแบบรูปและรายการละเอียด (ถ้ามี) หากไม่ถูกต้องให้บันทึกในรายงานไว้ด้วย

ง. เมื่อพ้นกำหนดเวลารับซองแล้ว ห้ามรับซองประกวดราคา หรือเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ตามเงื่อนไขที่กำหนดในเอกสารประกวดราคาอีก เว้นแต่กรณีตามข้อ 16 (9)

จ. เปิดซองใบเสนอราคา และอ่านแจ้งราคาพร้อมบัญชีรายการเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของผู้เสนอราคาทุกราย โดยเปิดเผยตามเวลาและสถานที่ที่กำหนด และให้กรรมการทุกคนลงลายมือชื่อกำกับไว้ในใบเสนอราคา และเอกสารประกอบใบเสนอราคาทุกแผ่น ในกรณีที่มีการยื่นซองข้อเสนอมูลทางเทคนิคและข้อเสนออื่น ๆ แยกจากซองข้อเสนอด้านราคาซึ่งต้องพิจารณา ทางเทคนิคและอื่น ๆ ก่อน ตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ คณะกรรมการรับและเปิดซองประกวดราคาไม่ต้องเปิดซองใบเสนอราคา และอ่านแจ้งราคาพร้อมบัญชีรายการเอกสาร หลักฐานต่าง ๆ ของผู้เสนอราคาทุกราย แต่ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาที่จะต้องดำเนินการต่อไป

ฉ. ส่งมอบใบเสนอราคาทั้งหมด และเอกสารหลักฐานต่าง ๆ พร้อมด้วยบันทึกงานการดำเนินการต่อคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา ทันทีในวันเดียวกันส่วนคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา ให้มีหน้าที่ดังต่อไปนี้²³

ก) ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอราคา ใบราคา เอกสารหลักฐานต่าง ๆ พัสดุดตัวอย่าง แคตตาล็อก หรือแบบรูปและรายการละเอียด แล้วคัดเลือกผู้เสนอราคาที่ถูกต้องตามเงื่อนไขในเอกสารประกวดราคา

ในกรณีที่ผู้เสนอการรายใดเสนอรายละเอียดแตกต่างไปจากเงื่อนไขที่กำหนดในเอกสารประกวดราคาในส่วนที่มีสาระสำคัญ และความแตกต่างนั้นไม่มีผลทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบต่อผู้เสนอการรายอื่นหรือเป็นการ

²³ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 50-52.

ผิดพลาดเล็กน้อย ให้พิจารณาผ่อนปรนให้ผู้เข้าประกวดราคาโดยไม่ตัดผู้เข้าประกวดราคารายนั้นออก

ในการพิจารณาคณะกรรมการอาจสอบถามข้อเท็จจริงจากผู้เสนอราคารายใดก็ได้แต่จะให้ผู้เสนอราคารายใดเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญที่เสนอไว้แล้วมิได้

ข) พิจารณาคัดเลือกสิ่งของ หรืองานจ้าง หรือคุณสมบัติของผู้เสนอราคาที่ตรวจสอบแล้วตาม ก) ซึ่งมีคุณภาพและคุณสมบัติเป็นประโยชน์ต่อทางราชการ แล้วเสนอให้ซื้อหรือจ้างจากผู้เสนอราคารายที่คัดเลือกไว้แล้ว ซึ่งเสนอราคาต่ำสุด แต่ในกรณีที่ผู้เสนอราคารายต่ำสุดไม่ยอมเข้าทำสัญญาหรือข้อตกลงกับส่วนราชการภายในระยะเวลาที่กำหนดตามเอกสารประกวดราคา ให้คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาพิจารณาจากผู้เสนอราคาต่ำรายถัดไปตามลำดับ

ในกรณีที่ผู้เสนอราคาเท่ากันหลายราย ให้เรียกผู้เสนอราคาดังกล่าวมาขอให้เสนอราคาใหม่พร้อมกันด้วยวิธีการยื่นซองเสนอราคา หากปรากฏว่าราคาของผู้เสนอราคารายที่คณะกรรมการ เห็นสมควรซื้อหรือจ้างสูงกว่าวงเงินที่จะซื้อหรือจ้างให้คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาคำเนินการเช่นเดียวกับการซื้อหรือการจ้างโดยวิธีสอบราคาโดยอนุโลม จากนั้นให้คณะกรรมการรายงานผลการพิจารณา และความเห็นพร้อมด้วยเอกสารที่ได้รับไว้ทั้งหมดต่อหัวหน้าส่วนราชการ โดยเสนอผ่านหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ

ค) เมื่อคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาได้พิจารณาตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอราคา ใบเสนอราคา เอกสารหลักฐานต่าง ๆ แล้วปรากฏว่า มีผู้เสนอราคารายเดียวหรือมีผู้เสนอราคาหลายรายแต่ถูกต้องตรงตามรายการละเอียดและเงื่อนไขที่กำหนดในเอกสารประกวดราคาเพียงรายเดียว โดยปกติให้เสนอหัวหน้าส่วนราชการยกเลิกการประกวดราคารั้งนั้น แต่ถ้าเห็นว่ามีเหตุผลสมควรที่จะดำเนินการต่อไปโดยไม่ต้องยกเลิกการประกวดราคา ก็ให้ดำเนินการพิจารณาคัดเลือกพัสดุหรืองานจ้างที่มีคุณภาพและคุณสมบัติที่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการต่อไป แต่ในกรณีที่ไม่มีผู้เสนอราคา หรือมีแต่ไม่ถูกต้องตรงตามรายการละเอียดและเงื่อนไขที่กำหนดให้เสนอหัวหน้าส่วนราชการยกเลิกการประกวดราคารั้งนั้น เพื่อดำเนินการ

ประกวดราคาใหม่ หากหัวหน้าส่วนราชการเห็นว่า การประกวดราคาใหม่จะไม่ได้ผลดี จะสั่งให้ดำเนินการซื้อหรือจ้างโดยวิธีพิเศษแล้วแต่กรณีก็ได้

4) วิธีพิเศษ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดการซื้อและการจ้างโดยวิธีพิเศษไว้แยกจากกัน ดังนี้

(1) การซื้อโดยวิธีพิเศษ²⁴ ได้แก่ การซื้อครั้งหนึ่งซึ่งมีราคาเกิน 100,000 บาท ให้กระทำได้เฉพาะกรณีหนึ่งกรณีใด ดังต่อไปนี้

ก. เป็นพัสดุที่จะขายทอดตลาดโดยส่วนราชการ หน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การระหว่างประเทศ หรือหน่วยงานของต่างประเทศ

ข. เป็นพัสดุที่ต้องซื้อเร่งด่วน หากล่าช้าอาจจะเสียหายแก่ราชการ

ค. เป็นพัสดุเพื่อใช้ในราชการลับ

ง. เป็นพัสดุที่มีความต้องการใช้เพิ่มขึ้นในสถานการณ์ที่จำเป็นหรือเร่งด่วน หรือเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ และจำเป็นต้องซื้อเพิ่ม (Repeat Order)

จ. เป็นพัสดุที่จำเป็นต้องซื้อโดยตรงจากต่างประเทศหรือดำเนินการโดยผ่านองค์การระหว่างประเทศ

ฉ. เป็นพัสดุที่โดยลักษณะของการใช้งาน หรือมีข้อจำกัดทางเทคนิคที่จำเป็นต้องระบุชื่อเป็นการเฉพาะ ซึ่งหมายความว่ารวมถึง อะไหล่ รถประจำตำแหน่ง หรือยารักษาโรคที่ไม่ต้องจัดซื้อตามชื่อสามัญในบัญชียาหลักแห่งชาติ

ช. เป็นพัสดุที่เป็นที่ดินและหรือสิ่งก่อสร้างซึ่งจำเป็น ต้องซื้อเฉพาะแห่ง

ซ. เป็นพัสดุที่ได้ดำเนินการซื้อ โดยวิธีอื่นแล้วไม่ได้ผลดี

²⁴ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 23.

การซื้อโดยวิธีพิเศษนี้ ให้หัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้ง
คณะกรรมการจัดซื้อ โดยวิธีพิเศษขึ้นเพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้²⁵

ก. ในกรณีเป็นพัสดุจะขายทอดตลาด ให้ดำเนินการซื้อโดยวิธี
เจรจาตกลงราคา

ข. ในกรณีเป็นพัสดุที่ต้องซื้อเร่งด่วน หากล่าช้าอาจเสียหายแก่
ราชการ ให้เชิญผู้มีอาชีพขายพัสดุนั้น โดยตรงมาเสนอราคา หากเห็นว่าราคาที่เสนอนั้น
ยังสูงกว่าราคาในท้องตลาดหรือราคาที่คณะกรรมการเห็นสมควร ให้ต่อรองราคาลง
เท่าที่จะทำได้

ค. ในกรณีเป็นพัสดุที่ใช้ราชการลับ ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณี
เป็นพัสดุที่ต้องซื้อเร่งด่วนตามข้อ ข.

ง. ในกรณีที่พัสดุที่ได้ซื้อไว้แล้ว แต่มีความจำเป็นต้องใช้เพิ่ม
ในสถานการณ์ที่จำเป็น หรือเร่งด่วน หรือเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการให้เจรจากับ
ผู้ขายรายเดิมตามสัญญาหรือข้อตกลงซึ่งยังไม่ สิ้นสุดระยะเวลาการส่งมอบ เพื่อขอให้มี
การขายพัสดุดำเนินการและราคาที่ต่ำกว่า หรือราคาเดิม ภายใต้เงื่อนไขที่ดีกว่าหรือ
เงื่อนไขเดิม โดยคำนึงถึงราคาต่อหน่วยตามสัญญาเดิม (ถ้ามี) เพื่อให้บังเกิดผลประโยชน์
สูงสุดที่ส่วนราชการจะได้รับ

จ. ในกรณีเป็นพัสดุที่จำเป็นต้องซื้อ โดยตรงจากต่างประเทศ
ให้เสนอหัวหน้าส่วนราชการเพื่อติดต่อสั่งซื้อโดยตรงจากต่างประเทศ หรือสืบราคาจาก
ต่างประเทศโดยขอความร่วมมือให้สถาน เอกอัครราชทูตหรือส่วนราชการอื่นใน
ต่างประเทศ ช่วยสืบราคา คุณภาพ ตลอดจนรายละเอียด ส่วนการซื้อโดยผ่านองค์การ
ระหว่างประเทศให้ติดต่อกับสำนักงานขององค์การระหว่างประเทศที่มีอยู่ในประเทศ
โดยตรง เว้นแต่กรณีที่ไม่มีสำนักงานในประเทศ ให้ติดต่อกับสำนักงานในต่างประเทศ
ได้

ฉ. ในกรณีเป็นพัสดุที่โดยลักษณะของการใช้งานหรือมีข้อจำกัด
ทางเทคนิคที่จำเป็นต้องระบุข้อกำหนดเป็นการเฉพาะ ให้เชิญผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่ายพัสดุ

²⁵ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 57.

นั้นโดยตรงมาเสนอราคา หากเห็นว่าราคาที่เสนอนั้นยังสูงกว่าราคาในท้องตลาดหรือราคาที่คณะกรรมการเห็นสมควรให้ต่อรองราคาลงเท่าที่จะทำได้

ข. ในกรณีพัสดุที่เป็นที่ดินและหรือสิ่งก่อสร้าง ซึ่งจำเป็นต้องซื้อเฉพาะแห่ง ให้เชิญเจ้าของที่ดินโดยตรงมาเสนอราคา หากเห็นว่าราคาที่เสนอนั้นยังสูงกว่าราคาในท้องตลาด หรือราคาที่คณะกรรมการเห็นสมควรให้ต่อรองราคาลงเท่าที่จะทำได้

สำหรับการจัดซื้อที่ดินและหรือสิ่งก่อสร้างในต่างประเทศในกรณีจำเป็นจะติดต่อกับนายหน้า หรือดำเนินการในทำนองเดียวกันตามกฎหมายหรือประเพณีนิยมท้องถิ่น แทนเจ้าของที่ดินก็ได้

ข. ในกรณีเป็นพัสดุที่ได้ดำเนินการซื้อโดยวิธีอื่นแล้วไม่ได้ผลดี ให้สืบราคาจากผู้มีอาชีพขายพัสดุนั้นโดยตรง และผู้เสนอราคาในการสอบราคาหรือประกวดราคาซึ่งถูกยกเลิกไป (ถ้ามี) หากเห็นว่าผู้เสนอราคายกยี่ห้อที่เห็นสมควรซื้อเสนอราคาสูงกว่าราคาในท้องตลาด หรือราคาที่คณะกรรมการเห็นสมควร ให้ต่อรองราคาลงเท่าที่จะทำได้

ให้คณะกรรมการรายงานผลการพิจารณาและความเห็นพร้อมด้วยเอกสารที่ได้รับไว้ทั้งหมดต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อสั่งการ โดยเสนอผ่านหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ

(2) การจ้างโดยวิธีพิเศษ²⁶ ได้แก่ การจ้างครั้งหนึ่งซึ่งมีราคากิน 100,000 บาท ให้กระทำได้เฉพาะกรณีหนึ่งกรณีใด ดังต่อไปนี้

ก. เป็นงานที่ต้องจ้างช่างผู้มีฝีมือ โดยเฉพาะ หรือผู้มีความชำนาญเป็นพิเศษ

ข. เป็นงานจ้างซ่อมพัสดุที่จำเป็นต้องถอดตรวจ ให้ทราบความชำรุดเสียหายเสียก่อนจึงจะประมาณค่าซ่อมได้ เช่น งานจ้างซ่อมเครื่องจักร เครื่องมือกล เครื่องยนต์ เครื่องไฟฟ้า หรือเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

²⁶ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 24.

ค. เป็นงานที่ต้องกระทำโดยเร่งด่วน หากล่าช้าอาจจะเสียหายแก่
ราชการ

ง. เป็นงานที่ต้องปกปิดเป็นความลับของทางราชการ

จ. เป็นงานที่จำเป็นต้องการจ้างเพิ่มในสถานการณ์ที่จำเป็น หรือ
เร่งด่วน หรือเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ และจำเป็นต้องจ้างเพิ่ม (Repeat Order)

ฉ. เป็นงานที่ได้ดำเนินการจ้างโดยวิธีอื่นแล้วไม่ได้ผลดี

สำหรับส่วนราชการในต่างประเทศ หรือมีกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ
ในต่างประเทศจะจ้างโดยวิธีพิเศษก็ได้ โดยให้ติดต่อซื้อหรือจ้างกับผู้มีอาชีพรับจ้าง
ทำงานนั้นโดยตรง

การจ้างโดยวิธีพิเศษนี้ ให้หัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้ง
คณะกรรมการจัดจ้าง โดยวิธีพิเศษขึ้นเพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้²⁷

ก. การจ้างโดยวิธีพิเศษในกรณีเป็นงานที่ต้องจ้างผู้มีฝีมือ
โดยเฉพาะหรือผู้มีความชำนาญพิเศษ หรือเป็นงานจ้างซ่อมพัสดุที่จำเป็นต้องถอดตรวจ
ให้ทราบความชำรุดเสียหายก่อนจึงจะประมาณค่าซ่อมได้ หรือเป็นงานที่ต้องกระทำโดย
เร่งด่วนหากล่าช้าอาจจะเสียหายแก่ราชการและหากเป็นงานที่ต้องปกปิดเป็นความลับของ
ทางราชการ ให้เชิญผู้มีอาชีพรับจ้างทำงานนั้นโดยตรงมาเสนอราคา หากเห็นว่าราคาที่
เสนอนั้นยังสูงกว่าราคาในท้องถิ่น หรือราคาที่ประมาณได้ หรือราคาที่คณะกรรมการ
เห็นสมควร ให้ต่อรองราคาลงเท่าที่จะทำได้

ข. การจ้างโดยวิธีพิเศษในกรณีที่เป็นการจ้างเพิ่ม
ในสถานการณ์ที่จำเป็น หรือเร่งด่วน หรือเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ และ
จำเป็นต้องจ้างเพิ่ม (Repeat Order) ให้เจรจากับผู้รับจ้างรายเดิมตามสัญญาหรือข้อตกลง
ซึ่งยังไม่สิ้นสุดระยะเวลาการส่งมอบเพื่อขอให้มีการจ้างตามรายละเอียด และราคาที่ต่ำ
กว่าหรือราคาเดิม โดยคำนึงถึงราคาต่อหน่วยตามสัญญาเดิม (ถ้ามี) เพื่อให้บังเกิด
ผลประโยชน์สูงสุดที่ส่วนราชการจะได้รับ

²⁷ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 58.

ค. การจ้างโดยวิธีพิเศษในกรณีเป็นพัสดุที่ได้ดำเนินการจ้างโดยวิธีอื่นแล้วไม่ได้ผลดี ให้สืบราคาจากผู้มีอาชีพรับจ้างทำงานนั้นโดยตรง และผู้เสนอราคาในการสอบราคาหรือประกวดราคาซึ่งถูกยกเลิกไป (ถ้ามี) หากเห็นว่า ผู้เสนอรายที่เห็นสมควรจ้างเสนอราคาสูงกว่าราคาในท้องถิ่น หรือราคาที่ประมาณได้ หรือราคาที่คณะกรรมการเห็นสมควร ให้ต่อรองราคาลงเท่าที่จะทำได้

ให้คณะกรรมการรายงานผลการพิจารณาและความเห็นพร้อมด้วยเอกสารที่ได้รับไว้ทั้งหมดต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อสั่งการ โดยเสนอผ่านหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ

5) วิธีกรณีพิเศษ²⁸

การซื้อและการจ้างโดยวิธีกรณีพิเศษ ได้แก่ การจ้างจากส่วนราชการหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น หรือรัฐวิสาหกิจ ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เป็นผู้ผลิตพัสดุหรือทำงานจ้างนั่นเอง และนายกรัฐมนตร้อนุมัติให้จ้าง

(2) มีกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้จ้าง และกรณีนี้ให้รวมถึงหน่วยงานอื่นที่มีกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดด้วย

การดำเนินการซื้อหรือจ้างโดยวิธีกรณีพิเศษ ให้หัวหน้าส่วนราชการสั่งซื้อหรือสั่งจ้างจากผู้ขายหรือผู้รับจ้างได้โดยตรงเว้นแต่การซื้อหรือการจ้างครั้งหนึ่งซึ่งมีราคาไม่เกิน 100,000 บาท ให้หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุจัดซื้อหรือจ้างได้ภายในวงเงินที่ได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าส่วนราชการตาม²⁹

6) วิธีประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด ซึ่งในปัจจุบันอาจเทียบได้กับการประมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ตาม

²⁸ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 26.

²⁹เรื่องเดียวกัน, ข้อ 59.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุดำเนินการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549
ซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

1.3.3 การจ้างที่ปรึกษา

การจ้างที่ปรึกษาหมายถึง การจ้างบริการจากที่ปรึกษาจากบุคคล-
ธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจบริการเป็นที่ปรึกษาทางวิศวกรรม สถาปัตยกรรม
เศรษฐศาสตร์ หรือสาขาอื่น รวมทั้งให้บริการเรื่องการศึกษาสำรวจ ออกแบบและการ
วิจัย โดยไม่รวมถึงการจ้างออกแบบและควบคุมงานก่อสร้างอาคารด้วยเงินงบประมาณ

1) กรณีเป็นที่ปรึกษาไทย

การจ้างที่ปรึกษานี้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ
พ.ศ. 2535 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาที่ปรึกษาไทย โดยให้
มีศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษาอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมดูแลของกระทรวงการคลัง โดยศูนย์-
ข้อมูลที่ปรึกษาจะทำหน้าที่ดังต่อไปนี้³⁰

- (1) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนที่ปรึกษาไทย
- (2) รับจดทะเบียน ค่อบริการ หรือเพิกถอนทะเบียนที่ปรึกษาไทย
- (3) รวบรวม จัดทำ รวมทั้งปรับปรุงข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับที่ปรึกษา-
ไทย
- (4) เผยแพร่หรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับที่ปรึกษาไทยแก่ส่วนราชการ
รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น
หน่วยงานอื่นซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และเอกชน
ผู้สนใจ

เมื่อบุคคลหรือนิติบุคคลสัญชาติไทยได้ขึ้นทะเบียนไว้กับศูนย์ข้อมูลที่
ที่ปรึกษาแล้วก็มีสิทธิได้รับเลือกให้เข้าทำสัญญาเป็นที่ปรึกษากับหน่วยงานของรัฐได้
ในกรณีที่เงินจ้างที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐนั้นเป็นเงินงบประมาณของหน่วยงาน
ของรัฐนั้นเองมิใช่เงินช่วยเหลือหรือเงินกู้จากแหล่งที่กำหนดให้ดำเนินการจ้างโดยวิธีอื่น
หน่วยงานของรัฐต้องจ้างที่ปรึกษาไทยเป็นที่ปรึกษาหลัก เว้นแต่ได้รับการยืนยันเป็น

³⁰ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 74.

หนังสือจากศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษาว่าไม่มีที่ปรึกษาไทยในสาขาบริการหรืองานนั้น หรือถ้ามีที่ปรึกษาไทย แต่มีเหตุผลและความจำเป็นที่จะไม่จ้างที่ปรึกษาไทย ให้ขออนุมัติต่อ กวพ. หรือถ้าเป็นการจ้างที่ปรึกษาของส่วนราชการในต่างประเทศ หรือมีกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติในต่างประเทศ จะไม่จ้างที่ปรึกษาไทยก็ได้³¹

2) กรณีเป็นที่ปรึกษาต่างประเทศ

การจ้างที่ปรึกษาต่างประเทศของส่วนราชการในกรณีที่เป็นนิติบุคคลนั้น โดยทั่วไปแล้วจะจ้างที่ปรึกษาต่างประเทศเป็นที่ปรึกษาหลักไม่ได้ นอกจากการจ้างที่ปรึกษาที่ดำเนินการด้วยเงินช่วยเหลือ หรือเงินกู้จากแหล่งที่กำหนดให้ดำเนินการจ้างโดยวิธีอื่น หรือได้รับการยืนยันเป็นหนังสือจากศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษาว่าไม่มีที่ปรึกษาไทยในสาขาบริการหรืองานนั้น

ทั้งนี้นอกจากการจ้างที่ปรึกษาที่ดำเนินการด้วยเงินช่วยเหลือ หรือเงินกู้จากแหล่งที่กำหนดให้ดำเนินการจ้างโดยวิธีอื่นจะต้องมีบุคลากรไทยร่วมงานด้วย ไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนคน-เดือน (Man-Months) ของที่ปรึกษาทั้งหมด เว้นแต่สาขาบริการหรืองานที่ไม่อาจจะจ้างบุคลากรไทยได้ให้ขออนุมัติ ต่อ กวพ. อีกด้วย³²

การจ้างที่ปรึกษาสามารถกระทำได้ 2 วิธี คือ วิธีตกลง และวิธีคัดเลือก³³

1) วิธีตกลง การจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีตกลง ได้แก่ การจ้างที่ปรึกษาที่ผู้ว่าจ้างตกลงจ้างรายใดรายหนึ่งซึ่งเคยทราบหรือเคยเห็นความสามารถและผลงานแล้ว และเป็นผู้ให้บริการที่เชื่อถือได้³⁴

การจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีตกลง ให้กระทำได้ในกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้³⁵

³¹ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 75.

³²เรื่องเดียวกัน, ข้อ 76.

³³เรื่องเดียวกัน, ข้อ 77.

³⁴เรื่องเดียวกัน, ข้อ 82.

³⁵เรื่องเดียวกัน, ข้อ 83.

(1) เป็นการจ้างที่มีค่าจ้างไม่เกิน 100,000 บาท
 (2) เป็นการจ้างเพื่อทำงานต่อเนื่องจากงานที่ได้ทำอยู่แล้ว
 (3) เป็นการจ้างในกรณีที่ทราบแน่ชัดว่าผู้เชี่ยวชาญในงานที่จะให้บริการตามที่ต้องการมีจำนวนจำกัด ไม่เหมาะสมที่จะดำเนินการด้วยวิธีคัดเลือก และเป็นการจ้างที่มีค่าจ้างไม่เกิน 2,000,000 บาท

(4) เป็นการจ้างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นใดที่มีกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีให้การสนับสนุน ให้ดำเนินการจ้างได้โดยตรง

การจ้างที่ต้องกระทำโดยเร่งด่วน หากล่าช้าอาจจะเสียหายแก่ราชการ และมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการจ้างโดยวิธีตกลงให้กระทำได้ โดยหัวหน้าส่วนราชการจะต้องทำรายงานชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นของการจ้างโดยวิธีตกลงให้ กวพ. ทราบโดยมิชักช้า แต่อย่างช้าต้องไม่เกิน 15 วัน นับแต่วันที่ได้มีการจ้าง ในกรณีที่ กวพ. พิจารณาแล้วเห็นว่าการจ้างดังกล่าวไม่เป็นกรณีเร่งด่วน ให้ กวพ. มีอำนาจแก้ไขสัญญาการจ้างให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การจ้างที่ปรึกษาที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ได้ และในการทำสัญญาจ้างโดยอาศัยเหตุเร่งด่วนนี้ ส่วนราชการจะต้องกำหนดเป็นเงื่อนไขไว้ในสัญญาด้วยว่าสัญญาจ้างดังกล่าวจะมีผลสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อ กวพ. ให้ความเห็นชอบ

ในกรณีการจ้างโดยอาศัยเหตุตาม (2) หรือ (3) กวพ. จะกำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการทำรายงานชี้แจงเหตุผลเพื่อทราบก็ได้ สำหรับกรณีที่เป็นการจ้างที่มีค่าจ้างเกินวงเงินขั้นสูงที่ กวพ. กำหนด

2) วิธีคัดเลือก การจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีคัดเลือก³⁶ ได้แก่ การจ้างที่ปรึกษาโดยการคัดเลือกที่ปรึกษาที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะทำงานนั้นให้เหลือน้อยราย และเชิญชวนที่ปรึกษาที่ได้รับการคัดเลือกให้เหลือน้อยรายดังกล่าวยื่นข้อเสนอเข้ารับงานนั้น ๆ เพื่อพิจารณาคัดเลือกรายที่ดีที่สุด ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรและหัวหน้าส่วนราชการเห็นชอบ ให้เชิญที่ปรึกษาที่มีคุณสมบัติเหมาะสมอื่นข้อเสนอเข้ารับงาน

³⁶ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 85.

โดยไม่ต้องทำการคัดเลือกให้เหลือน้อยรายก่อนก็ได้ เพื่อให้ได้รายชื่อของที่ปรึกษาที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมากรายที่สุด ให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการจ้างที่ปรึกษาดำเนินการดังต่อไปนี้³⁷

(1) ที่ปรึกษาดังประเทศ ให้ขอรายชื่อจากสถาบันการเงิน หรือองค์การระหว่างประเทศ หรือลงประกาศในหนังสือพิมพ์ แจกไปยังสมาคมหรือสถาบันอาชีพหรือสถานทูตที่เกี่ยวข้อง หรือขอความร่วมมือจากส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ซึ่งเคยดำเนินการจ้างที่ปรึกษาในงานประเภทเดียวกัน

(2) ที่ปรึกษาไทย ให้ขอรายชื่อที่ปรึกษาจากศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษากระทรวงการคลัง

ส่วนราชการใดที่มีรายชื่อที่ปรึกษาที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมอยู่แล้ว อาจพิจารณาคัดเลือกให้เหลือน้อยรายโดยไม่ต้องดำเนินการตาม (1) และ (2) ก็ได้

การคัดเลือกที่ปรึกษาให้เหลือน้อยราย ให้คณะกรรมการดำเนินการจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีคัดเลือกทำหน้าที่พิจารณาคัดเลือกที่ปรึกษาให้เหลืออย่างมาก 6 ราย

เมื่อได้ดำเนินการคัดเลือกที่ปรึกษาให้เหลือน้อยรายแล้ว ให้รายงานหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณา และกรณีที่เป็นกรจ้างที่ปรึกษาโดยใช้เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือ ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของแหล่งเงินนั้นด้วย

1.3.4 การจ้างออกแบบและควบคุมงาน

การจ้างออกแบบและควบคุมงาน หมายความว่า การจ้างบริการจากนิติบุคคลหรือนุคคลธรรมดา ที่ประกอบธุรกิจบริการด้านงานออกแบบและควบคุมงานก่อสร้างอาคารด้วยเงินงบประมาณ³⁸ โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 95 กำหนดให้การจ้างการออกแบบและควบคุมงานกระทำได้ 4 วิธี คือ วิธีตกลง วิธีคัดเลือก วิธีคัดเลือกแบบจำกัดข้อกำหนด และวิธีพิเศษ

³⁷ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 86.

³⁸ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 5.

1) การจ้างโดยวิธีตกลง³⁹ ได้แก่ การจ้างออกแบบและควบคุมงานที่ผู้ว่าจ้างเลือกจ้างผู้ให้บริการรายหนึ่งรายใด ซึ่งเคยทราบหรือเคยเห็นความสามารถแล้ว และเป็นผู้ให้บริการที่มีหลักฐานดีตามที่คณะกรรมการดำเนินการจ้างโดยวิธีตกลงได้พิจารณาเสนอแนะ ทั้งนี้ ให้ใช้กับการก่อสร้างที่มีวงเงินงบประมาณค่าก่อสร้างตามโครงการหนึ่ง ๆ ไม่เกิน 2,000,000 บาท

เมื่อจะดำเนินการจ้างออกแบบและควบคุมงานโดยวิธีตกลงแต่ละครั้ง ให้หัวหน้าส่วน-ราชการแต่งตั้งกรรมการดำเนินการจ้างโดยวิธีตกลงขึ้นคณะหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย ประธาน 1 คน และกรรมการอื่นอีกอย่างน้อย 2 คน ปกติให้เป็นข้าราชการตั้งแต่ระดับ 4 หรือเทียบเท่าขึ้นไปอย่างน้อย 1 คน และควรมีผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ชำนาญในกิจการนี้เข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย คณะกรรมการดังกล่าวต้องมีจำนวนไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด จึงจะดำเนินการตามที่กำหนดไว้ได้

โดยให้คณะกรรมการนี้มีหน้าที่พิจารณาข้อกำหนดของผู้ให้บริการตามที่กำหนดไว้ในส่วนนี้ และให้รายงานผลการพิจารณาและความเห็น พร้อมด้วยเอกสารที่ได้รับไว้ทั้งหมดต่อหัวหน้าส่วนราชการ ผ่านหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ

2) การจ้างโดยวิธีคัดเลือก⁴⁰ ได้แก่ การจ้างออกแบบและควบคุมงานโดยผู้ว่าจ้างประกาศเชิญชวนการว่าจ้าง และคณะกรรมการดำเนินการจ้างจะพิจารณาคัดเลือกผู้ให้บริการที่มีข้อกำหนดเหมาะสมที่สุด เพื่อดำเนินการว่าจ้างต่อไป ทั้งนี้ ให้ใช้กับการก่อสร้างอาคารที่มีวงเงินงบประมาณค่าก่อสร้างตามโครงการหนึ่ง ๆ เกิน 2,000,000 บาท แต่ไม่เกิน 5,000,000 บาท

การจ้างโดยวิธีคัดเลือกแต่ละครั้ง ให้หัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการ 2 ชุดดังนี้

(1) คณะกรรมการรับซองเสนองาน ประกอบด้วย ประธาน 1 คน และกรรมการอื่นอีกอย่างน้อย 2 คน ปกติให้เป็นข้าราชการตั้งแต่ระดับ 3 หรือเทียบเท่าขึ้นไปอย่างน้อย 2 คน โดยมีหน้าที่

³⁹ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 97.

⁴⁰เรื่องเดียวกัน, ข้อ 100.

ก. รับของเสนองานจากผู้ให้บริการ และบันทึกไว้ที่หน้าของว่าเป็นผู้ให้บริการรายใด แล้วลงบัญชีไว้เป็นหลักฐาน

ข. มอบของเสนองานในสภาพเดิมต่อคณะกรรมการดำเนินการจ้างโดยวิธีคัดเลือก และเมื่อพ้นกำหนดเวลารับของเสนองานแล้ว ห้ามรับของเสนองานจากผู้ให้บริการรายหนึ่งรายใดอีกเป็นอันขาด ทั้งนี้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2525 ข้อ 101 และ 102

(2) คณะกรรมการดำเนินการจ้างโดยวิธีคัดเลือก ประกอบด้วย ประธาน 1 คน และกรรมการอื่นอีกอย่างน้อย 2 คน ปกติให้เป็นข้าราชการตั้งแต่ระดับ 4 หรือเทียบเท่าขึ้นไปอย่างน้อย 2 คน และควรมีผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ชำนาญในกิจการนี้เข้าร่วมด้วย โดยมีหน้าที่ดังนี้

ก. เมื่อคณะกรรมการดำเนินการจ้างโดยวิธีคัดเลือกมาครบองค์ประชุมแล้ว จึงเปิดของเสนองานตามที่คณะกรรมการรับของเสนองานการจ้างโดยวิธีคัดเลือกมอบให้

ข. พิจารณาข้อกำหนดของผู้ให้บริการตามที่กำหนดไว้ในส่วนนี้ คุณวุฒิและประวัติการทำงาน จำนวนสถาปนิกและหรือวิศวกรที่ประจำและไม่ประจำ หลักฐานแสดงผลงานที่ได้เคยปฏิบัติมาแล้วของผู้ให้บริการ และลงลายมือชื่อกำกับไว้ในใบเสนองานเพื่อเป็นหลักฐาน

ค. เมื่อได้พิจารณาเสร็จแล้วเห็นสมควรดำเนินการต่อไปประการใด ให้รายงานต่อหัวหน้าส่วนราชการผ่านหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุพร้อมด้วยหลักฐานตามปกติคณะกรรมการควรเสนอจ้างผู้ที่มีข้อกำหนดเหมาะสมที่สุด เว้นแต่ผู้ให้บริการดังกล่าวไม่สามารถรับงานในกรณีใดก็ตาม ให้คณะกรรมการเสนอผู้ให้บริการที่มีข้อกำหนดเหมาะสมรายถัดไป ทั้งนี้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2525 ข้อ 101 และ 103

3) การจ้างโดยวิธีคัดเลือกแบบจำกัดข้อกำหนด⁴¹ ได้แก่ การว่าจ้างออกแบบและควบคุมงานที่ผู้ว่าจ้างประกาศเชิญชวนการว่าจ้าง และคณะกรรมการ

⁴¹ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 104.

ดำเนินการจ้างโดยวิธีคัดเลือกแบบจำกัดข้อกำหนด พิจารณาคัดเลือกผู้ให้บริการที่เป็นนิติบุคคล โดยคำนึงถึงฐานะทางนิติบุคคล คุณวุฒิและประวัติการทำงาน จำนวนสถาปนิกและหรือวิศวกรที่ประจำและไม่ประจำ หลักฐานแสดงผลงานที่ได้เคยปฏิบัติมาแล้ว ตลอดจนแนวความคิดในการออกแบบ เพื่อดำเนินการจ้างต่อไป ทั้งนี้ ให้ใช้กับการก่อสร้างอาคารที่มีวงเงินงบประมาณค่าก่อสร้างตามโครงการหนึ่ง ๆ เกิน 5,000,000 บาท

ในการดำเนินการจ้างออกแบบและควบคุมงานโดยวิธีการจ้างแบบจำกัดข้อกำหนดแต่ละครั้ง ให้หัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการ 2 ชุด ดังนี้

(1) คณะกรรมการรับซอง ซึ่งมีองค์ประกอบของคณะกรรมการ และหน้าที่เช่นเดียวคณะกรรมการรับซองเสนองานการจ้างโดยวิธีคัดเลือก ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 105

(2) คณะกรรมการดำเนินการจ้างโดยวิธีคัดเลือกแบบจำกัดข้อกำหนด ซึ่งมีองค์ประกอบของคณะกรรมการ เช่นเดียวกับกับคณะกรรมการดำเนินการจ้างโดยวิธีคัดเลือก มีหน้าที่ดังนี้

ก. เมื่อคณะกรรมการดำเนินการจ้างโดยวิธีคัดเลือกแบบจำกัดข้อกำหนดครบองค์ประชุมแล้ว จึงเปิดซองเสนองานตามที่คณะกรรมการรับซองเสนองานมอบให้

ข. พิจารณาข้อกำหนดต่าง ๆ ดังนี้

ก) ข้อกำหนดของผู้ให้บริการ

ข) คุณวุฒิและประวัติการทำงาน จำนวนสถาปนิกและหรือวิศวกรที่ประจำและไม่ประจำ

ค) หลักฐานแสดงผลงานที่ได้เคยปฏิบัติมาแล้ว

ง) แนวความคิดในการออกแบบ

ค. พิจารณาคัดเลือกผู้ให้บริการที่มีข้อกำหนดเหมาะสมไว้เป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ราย และแจ้งวิธีดำเนินการเสนองานตามความประสงค์ของผู้ว่าจ้างแก่ผู้เสนองาน และอาจพิจารณากำหนดให้ผู้ให้บริการดังกล่าวยื่นเสนอแบบร่างของงานก็ได้ อนึ่งการพิจารณาคัดเลือกข้อเสนอให้คำนึงถึงแผนปฏิบัติงาน ความเหมาะสม

ทางด้านประโยชน์ใช้สอย ตลอดจนสายงานและความเหมาะสมทางด้านสถาปัตยกรรม และลงลายมือชื่อกำกับไว้ในใบเสนองานเพื่อเป็นหลักฐาน

ง. เมื่อได้พิจารณาเสร็จแล้วเห็นสมควรดำเนินการต่อไปประการใดและสมควรเลือกผู้ให้บริการรายหนึ่งรายใด ให้รายงานต่อหัวหน้าส่วนราชการผ่าน หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ พร้อมด้วยหลักฐาน ทั้งนี้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 106

4) การจ้างโดยวิธีพิเศษมี 2 ลักษณะดังนี้⁴²

(1) วิธีเลือกจ้าง ได้แก่ การจ้างออกแบบและควบคุมงานในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนและความมั่นคงของชาติ หากจะดำเนินการว่าจ้างตามวิธีอื่นดังกล่าวมาแล้ว จะทำให้เกิดการล่าช้า เกิดความเสียหายแก่ทางราชการและความมั่นคงของ ประเทศชาติ ให้ปลัดกระทรวงมีอำนาจตกลงจ้างผู้ให้บริการรายหนึ่งรายใดตามที่พิจารณาเห็นสมควร

(2) การว่าจ้างโดยการประกวดแบบ ได้แก่ การว่าจ้างออกแบบ อาคารที่มีลักษณะพิเศษ เป็นที่เชิดชูคุณค่าทางด้านศิลปกรรมหรือสถาปัตยกรรมของชาติ เช่น อนุสาวรีย์ รัฐสภา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ โรงละครแห่งชาติ หรืองานออกแบบ อาคารที่มีโครงสร้างขนาดใหญ่ เช่น สนามกีฬาแห่งชาติ สนามบิน ให้ผู้ว่าจ้างเสนอ รายละเอียดเรื่องการจ้างออกแบบโดยวิธีประกวดแบบต่อ กวพ.

1.3.5 การแลกเปลี่ยน

การแลกเปลี่ยนในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 มิได้ให้ความหมายเฉพาะเอาไว้ จึงต้องใช้บทบัญญัติโดยทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 518 ที่บัญญัติว่า “อันว่าแลกเปลี่ยนนั้นคือ สัญญาซึ่ง คู่กรณีต่างโอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้กันและกัน”

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 123กำหนดว่าจะมีการแลกเปลี่ยนได้ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการเห็นว่าจะมีความจำเป็นจะต้อง

⁴²ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 107.

แลกเปลี่ยน และให้กระทำได้เฉพาะการแลกเปลี่ยนครุภัณฑ์กับครุภัณฑ์และการแลกเปลี่ยนวัสดุกับวัสดุ ตามหลักเกณฑ์ดังนี้⁴³

1) การแลกเปลี่ยนครุภัณฑ์กับครุภัณฑ์ประเภทและชนิดเดียวกัน ให้แลกเปลี่ยนได้ เว้นแต่การแลกเปลี่ยนครุภัณฑ์บางอย่างซึ่งสำนักงานประมาณกำหนด หรือการแลกเปลี่ยนที่ต้องจ่ายเงินเพิ่ม ให้ขอทำความตกลงกับสำนักงานประมาณก่อน

2) การแลกเปลี่ยนครุภัณฑ์กับครุภัณฑ์ต่างประเภทหรือต่างชนิดกัน ให้ขอทำความตกลงกับสำนักงานประมาณก่อนทุกกรณี

3) การแลกเปลี่ยนวัสดุกับวัสดุประเภทและชนิดเดียวกัน ที่ไม่ต้องจ่ายเงินเพิ่ม ให้แลกเปลี่ยนได้ กรณีนอกเหนือจากนี้ ให้ขอทำความตกลงกับกระทรวงการคลังก่อน

ในกรณีต้องมีการแลกเปลี่ยนพัสดุ ให้เจ้าหน้าที่พัสดุรายงานต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณาสั่งการ โดยให้รายงานตามรายการ ดังต่อไปนี้⁴⁴

1) เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องแลกเปลี่ยน
2) รายละเอียดของพัสดุที่จะนำไปแลกเปลี่ยน
3) ราคาที่ซื้อหรือได้มาของพัสดุที่จะนำไปแลกเปลี่ยน และราคาที่จะแลกเปลี่ยนได้โดยประมาณ

4) พักที่จะรับแลกเปลี่ยน และให้ระบุว่าแลกเปลี่ยนกับส่วนราชการ หน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน

5) ข้อเสนออื่น ๆ (ถ้ามี)

ในกรณีที่แลกเปลี่ยนกับเอกชน ให้ระบุวิธีที่จะแลกเปลี่ยนพร้อมทั้งเหตุผล โดยเสนอให้นำวิธีการซื้อมาใช้โดยอนุโลม เว้นแต่การแลกเปลี่ยนพัสดุที่จะ

⁴³ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 123.

⁴⁴เรื่องเดียวกัน, ข้อ 124.

นำไปแลกครั้งหนึ่งซึ่งมีราคาซื้อหรือได้มารวมกันไม่เกิน 100,000 บาท จะเสนอให้ใช้วิธีตกลงราคาก็ได้

การแลกเปลี่ยนพัสดุของส่วนราชการ กับส่วนราชการ หน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น หรือรัฐวิสาหกิจ ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าส่วนราชการ และหัวหน้าหน่วยงานนั้น ๆ ที่จะตกลงกัน ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 126

เมื่อได้รับครุภัณฑ์ที่ทำการการแลกเปลี่ยนแล้ว ให้ลงทะเบียนครุภัณฑ์ของส่วนราชการนั้น จากนั้นให้แจ้งสำนักงานงบประมาณ และสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน หรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาค แล้วแต่กรณี ทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับครุภัณฑ์⁴⁵

1.3.6 การเช่า

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ไม่ได้ให้ความหมายเฉพาะของการเช่าไว้จึงต้องใช้บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 537 อันบัญญัติว่า “อันว่าการเช่าทรัพย์สินนั้นคือสัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้ให้เช่าตกลงให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้เช่าได้ใช้หรือได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งชั่วระยะเวลาอันมีจำกัดและผู้เช่าตกลงจะให้ค่าเช่าเพื่อการนั้น”

การเช่าอาจมิได้ทั้งการเช่าสังหาริมทรัพย์ และการเช่าอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งกำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาดำเนินการได้ตามความเหมาะสมและจำเป็น โดยสำหรับการเช่าสังหาริมทรัพย์ให้นำข้อกำหนดเกี่ยวกับการซื้อมาใช้โดยอนุโลม⁴⁶

ส่วนการเช่าอสังหาริมทรัพย์ ให้กระทำได้ในกรณีดังต่อไปนี้

⁴⁵ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 127.

⁴⁶เรื่องเดียวกัน, ข้อ 128.

- 1) เช่าที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในราชการ
  - 2) เช่าสถานที่เพื่อใช้เป็นที่พักทำการในกรณีที่ไม่มีสถานที่ของทางราชการ หรือมีแต่ไม่เพียงพอ และถ้าสถานที่เช่านั้นกว้างขวางพอ จะใช้เป็นที่พักของผู้ซึ่งมีสิทธิ เบิกค่าเช่าบ้านตามระเบียบของทางราชการด้วยก็ได้
  - 3) เช่าสถานที่เพื่อใช้เป็นที่พักสำหรับผู้มีสิทธิเบิกค่าเช่าที่พักตาม ระเบียบของทางราชการ ในกรณีที่ต้องการประหยัดเงินงบประมาณ
  - 4) เช่าสถานที่เพื่อใช้เป็นที่พักพัสดุของทางราชการในกรณีที่ไม่มี สถานที่เก็บเพียงพอ
- ทั้งนี้การเช่าอสังหาริมทรัพย์ให้ดำเนินการโดยวิธีตกลงราคา⁴⁷

1.4 การจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549

โดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 ต.ค. 2547 วันที่ 6 ธ.ค. 2548 และวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2548 เห็นสมควรให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ และให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข กฎ ระเบียบ และแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ กำหนดให้เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 เป็นต้นไป เพื่อให้สามารถนำวิธีการ ดังกล่าวมาใช้ได้โดยกว้างขวางแพร่หลาย โปร่งใส มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ประหยัดงบประมาณแผ่นดิน บังเกิดความคุ้มค่า ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงานเป็นประโยชน์แก่ทางราชการ

ระเบียบฯ ฉบับนี้ใช้ในการจัดหาพัสดุของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การ มหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐสำหรับการจัดหาพัสดุที่มีมูลค่าตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไป เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (กพพ. อ.) ให้จัดหาด้วยวิธีอื่นได้ ทั้งนี้ไม่รวมถึง การจ้างที่ปรึกษา การจ้างออกแบบและ ควบคุมงาน วิธีพิเศษ และวิธีกรณีพิเศษ โดยกำหนดให้ผู้เสนอราคาได้เสนอราคาแข่งขัน

⁴⁷ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535, ข้อ 129.

กันเอง ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ภายในระยะเวลา และ ณ สถานที่ที่กำหนดโดยไม่เปิดเผยตัวเลขที่มีการเสนอราคา (Sealed Bid Auction)

คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (กพ. อ.) ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงการคลัง เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นกรรมการ และอธิบดีกรมบัญชีกลางเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมีอำนาจหน้าที่ ศึกษาและวินิจฉัยปัญหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบ พิจารณาอนุมัติยกเว้นหรือผ่อนผันการไม่ปฏิบัติตามระเบียบ พิจารณาคำร้องเรียนและอุทธรณ์เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามระเบียบ พิจารณาอนุมัติการดำเนินการจัดหาพัสดุด้วยวิธีการอื่น กำหนดหลักเกณฑ์และรายละเอียดการปฏิบัติ ในกระบวนการเสนอราคาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เสนอแนะการแก้ไขปรับปรุงระเบียบนี้ต่อคณะรัฐมนตรี และแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการต่าง ๆ ตามระเบียบนี้ หรือตามที่ กพ. อ. มอบหมาย แล้วเสนอ กพ. อ. พิจารณา เว้นแต่ กพ. อ. จะมีมติมอบหมายให้ดำเนินการแทน กพ. อ. ไปได้

ขั้นตอนการจัดหาพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ มีดังต่อไปนี้

- 1) การเตรียมดำเนินการ
- 2) การยื่นซองข้อเสนอด้านเทคนิค
- 3) การเสนอราคา
  - (1) การเตรียมการเสนอราคา
  - (2) วิธีการเสนอราคา
  - (3) การควบคุมการเสนอราคา
  - (4) ผลของการเสนอราคา
  - (5) การอุทธรณ์ผลการเสนอราคา

1) การเตรียมดำเนินการ⁴⁸

ในการเตรียมการดำเนินงานหัวหน้าหน่วยงานที่จะจัดหาพัสดุเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดร่างขอบเขตของงาน(Terms of Reference--TOR) และร่างเอกสารประกวดราคาก่อนเริ่มการจัดหาพัสดุ เมื่อขอบเขตของงานดังกล่าวได้รับอนุมัติแล้วให้นำสาระสำคัญประกาศทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน และส่งให้กรมบัญชีกลางเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลาง เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 วัน แล้วให้คณะกรรมการกำหนดร่างขอบเขตของงานฯ รวบรวมคำวิจารณ์ ข้อเสนอแนะ ความเห็นจากสาธารณชนมาพิจารณาปรับปรุงร่างขอบเขตของงาน และร่างเอกสารการประกวดราคา และปรับปรุงร่างขอบเขตของงานฯ ให้มีความเหมาะสม จากนั้นให้เสนอต่อหัวหน้าหน่วยงานเพื่อขอความเห็นชอบแล้วนำลงประกาศทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน และกรมบัญชีกลางอีกครั้งหนึ่งเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 วัน ทั้งนี้ จะประกาศทางสื่อมวลชนเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควรก็ได้ และในระหว่างนี้ให้หัวหน้าหน่วยงานที่จะจัดหาพัสดุแจ้งอธิบดีกรมบัญชีกลางเพื่อขอให้แต่งตั้งคณะกรรมการประกวดราคาตามโครงการ และขอให้คัดเลือกผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดการประมูลด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์

ให้อธิบดีกรมบัญชีกลางแต่งตั้งคณะกรรมการประกวดราคาตามโครงการ โดยหน่วยงานที่จะจัดหาพัสดุเป็นผู้เสนอ ประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน จากบุคลากรในหน่วยงาน และกรรมการไม่น้อยกว่า 3 คน และไม่มากกว่า 5 คน ซึ่งอย่างน้อย 1 คน ต้องมิได้เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ โดยหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุในหน่วยงานนั้นเป็นกรรมการและเลขานุการ และเจ้าหน้าที่พัสดุในหน่วยงานนั้นเป็นผู้ช่วยเลขานุการ โดยคณะกรรมการประกวดราคาตามโครงการนำสาระสำคัญของเอกสารเชิญชวน เอกสารประกวดราคา และเอกสารเบื้องต้นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่สามารถเผยแพร่ได้ลงประกาศในเว็บไซต์ของหน่วยงาน และกรมบัญชีกลาง

---

⁴⁸ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549, ข้อ 8.

เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 วัน โดยกำหนดให้มีการจัดทำของข้อเสนอด้านเทคนิค เงื่อนไข และเงื่อนไขและสถานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้จะแจกจ่ายหรือจำหน่ายเอกสารดังกล่าวก็ได้

กรณีที่มีการแจกจ่ายหรือจำหน่ายเอกสารประกวดราคาจะต้องกระทำใน สถานที่ที่บุคคลทั่วไปสามารถติดต่อได้สะดวกและไม่เป็นเขตหวงห้าม อีกทั้งจะต้อง จัดเตรียมเอกสารประกวดราคาเป็นจำนวนที่มากพอกับความต้องการของผู้มาขอรับหรือ ขอซื้อ แล้วแต่กรณี สำหรับการแจกจ่ายหรือจำหน่ายเอกสารประกวดราคาดังกล่าวต้อง ดำเนินการตั้งแต่วันที่ได้มีการประกาศเชิญชวนและต้องไม่น้อยกว่า 3 วันนับแต่วันที่ ได้มีการประกาศเผยแพร่ในเว็บไซต์ของส่วนราชการตนและกรมบัญชีกลาง

2) การยื่นซองข้อเสนอด้านเทคนิค⁴⁹

ผู้ประสงค์จะเสนอราคายื่นซองข้อเสนอด้านเทคนิคต่อคณะกรรมการ ประกวดราคา ในเวลาที่กำหนด โดยให้เวลาไม่น้อยกว่า 3 วัน นับแต่วันสุดท้ายของการ แจกจ่ายหรือจำหน่ายเอกสาร แต่ต้องไม่เกิน 30 วันนับแต่วันแรกที่กำหนดให้ยื่นซอง

เมื่อครบกำหนดยื่นซองข้อเสนอด้านเทคนิคแล้ว ให้คณะกรรมการ ประกวดราคาคัดเลือกเบื้องต้นเพื่อหาผู้มีสิทธิเสนอราคา โดยพิจารณาว่าต้องเป็นผู้มี คุณสมบัติครบถ้วน ข้อเสนอด้านเทคนิคมีความเหมาะสม และไม่เป็นผู้เสนอราคาที่มี ผลประโยชน์ร่วมกัน หากมีผู้มีสิทธิเข้าเสนอราคาเพียงรายเดียว ให้หน่วยงานยกเลิกการ ดำเนินการทั้งหมด แล้วดำเนินการใหม่ และจะต้องแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ประสงค์จะ เสนอราคาแต่ละรายทราบผลการพิจารณาเฉพาะของตน โดยไม่เปิดเผยรายชื่อต่อ สาธารณชน

ผู้ยื่นเสนอราคาที่ไม่ผ่านการคัดเลือกเบื้องต้น หากจะคัดค้านผลการ พิจารณา ให้อุทธรณ์ต่อหัวหน้าหน่วยงานนั้นภายใน 3 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งและให้ หัวหน้าหน่วยงานพิจารณาให้เสร็จภายใน 7 วัน ในระหว่างการพิจารณาอุทธรณ์ของ หัวหน้าหน่วยงานจะดำเนินการขั้นตอนต่อไปไม่ได้ กรณีที่หัวหน้าหน่วยงานวินิจฉัยว่า ผู้ประสงค์จะเสนอราคารายใดควรได้รับการพิจารณาเป็นผู้มีสิทธิเสนอราคา ให้เพิ่มชื่อ

⁴⁹ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549, ข้อ 9.

ผู้นั้นในรายชื่อผู้มีสิทธิเสนอราคา ถ้าหัวหน้าหน่วยงานพิจารณาไม่เสร็จภายใน 7 วัน ให้ถือว่าอุทธรณ์ฟังขึ้น คำวินิจฉัยของหัวหน้าหน่วยงานให้เป็นอันถึงที่สุดในระดับบริหาร

3) การเสนอราคา

(1) การเตรียมการเสนอราคา⁵⁰

ให้หน่วยงานแจ้งวัน เวลาและสถานที่แก่ผู้มีสิทธิเสนอราคาทุกรายเพื่อดำเนินกระบวนการเสนอราคาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้มีสิทธิเสนอราคาจะต้องมาเสนอราคาตามสถานที่ที่กำหนด และแยกแต่ละรายออกจากกัน โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ 1 คน เข้าประจำด้วย ทั้งนี้สามารถส่งผู้แทนมาได้รายละไม่เกิน 3 คน และห้ามมีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นไม่ว่าด้วยวิธีใด เมื่อถึงเวลาเริ่มการเสนอราคาแล้ว ผู้มีสิทธิเสนอราคาจะเปลี่ยนหรือเพิ่มผู้แทนไม่ได้ แต่สามารถถอดถอนผู้แทนบางคนด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งได้

เมื่อถึงกำหนดเวลาเริ่มการเสนอราคาหากผู้มีสิทธิเสนอราคาไม่ส่งผู้แทนตามที่กำหนด ให้ประธานคณะกรรมการประกวดราคาประกาศเป็นผู้หมดสิทธิเสนอราคา แล้วแจ้งผู้แทนผู้มีสิทธิเสนอราคาทุกรายเพื่อเข้าสู่กระบวนการเสนอราคา แต่ถ้ามีผู้มีสิทธิเสนอราคาเพียงรายเดียว ให้หน่วยงานยกเลิกการดำเนินการทั้งหมด

(2) วิธีการเสนอราคา⁵¹

การเสนอราคาให้ใช้วิธีแบบปิด (Sealed Bid Auction) เท่านั้น โดยมีช่วงเวลาการแข่งขันเสนอราคา 30-60 นาที ซึ่งผู้มีสิทธิเสนอราคาสามารถเสนอราคาได้หลายครั้ง โดยการเสนอราคาแต่ละครั้งต้องต่ำกว่าราคาสูงสุดและราคาที่ตนเคยเสนอไว้ก่อน และในระหว่างการแข่งขันเสนอราคา จะไม่มีการรับ-ส่งข้อเสนอราคาทางโทรสาร

การแสดงผลที่หน้าจอผู้เสนอราคาเมื่อถึงเวลาเสนอราคา จะมีข้อความที่หน้าจอของผู้เสนอราคาว่าเริ่มการเสนอราคาแล้ว ในช่วงเวลา 3-5 นาทีสุดท้ายระบบจะ

⁵⁰ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549, ข้อ 10 (1).

⁵¹เรื่องเดียวกัน, ข้อ 10 (3) และ 11 (2).

ไม่แสดงว่า ราคาของผู้ใดมีสถานะใด และเมื่อสิ้นสุดเวลาหากมีผู้เสนอราคาต่ำสุดเท่ากันหลายราย ให้ต่อเวลาไปอีกครึ่งละ 3 นาที จนได้ผู้เสนอราคาต่ำสุดเพียงรายเดียว

(3) การควบคุมการเสนอราคา⁵²

คณะกรรมการประกวดราคาอย่างน้อยกึ่งหนึ่งอยู่ประจำสถานที่ที่กำหนดเพื่อตรวจสอบควบคุมการเสนอราคาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งนี้ กวพ. อ. อาจกำหนดให้มีการบันทึกภาพและ/หรือเสียงระหว่างการเสนอราคาก็ได้ อาจกำหนดให้มีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ให้สาธารณชนทราบก็ได้ และต้องวางมาตรการเพื่อป้องกันการทุจริตและการสมยอมด้านราคา

หากเกิดกรณีมีข้อขัดข้องไม่อาจเสนอราคาได้ ให้สั่งพักการเสนอราคาเมื่อแก้ไขแล้วให้ดำเนินการต่อภายในเวลาที่เหลืออยู่ แต่ต้องแล้วเสร็จภายในวันเดียวกัน แต่หากเห็นข้อขัดข้องไม่อาจแก้ไขได้ ให้ประธานสั่งยกเลิกการเสนอราคาและนัดเสนอราคาใหม่

(4) ผลของการเสนอราคา⁵³

ให้คณะกรรมการประกวดราคาประชุมทันทีที่กระบวนการเสนอราคาสิ้นสุดลง เพื่อมีมติสมควรรับข้อเสนอมของผู้มีสิทธิเสนอราคารายใด แล้วรายงานให้หัวหน้าหน่วยงานพิจารณาภายในวันทำการถัดไป ในกรณีที่หัวหน้าหน่วยงานเห็นชอบด้วย ให้คณะกรรมการประกวดราคาแจ้งผลให้ผู้มีสิทธิเสนอราคาทราบทุกราย แต่ในกรณีที่หัวหน้าหน่วยงานไม่เห็นชอบด้วย ให้แจ้งเหตุผลให้คณะกรรมการประกวดราคาเพื่อชี้แจงภายใน 3 วัน เมื่อได้รับคำชี้แจงแล้วหากเห็นชอบด้วย ให้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้มีสิทธิเสนอราคาทุกรายทราบ หากไม่เห็นด้วยภายใน 3 วันให้สั่งยกเลิกการประกวดราคาแล้วแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้มีสิทธิเสนอราคาทราบทุกรายและรายงาน กวพ. อ. ทราบ และให้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เสนอราคาทุกรายทราบและประกาศทางเว็บไซต์ของหน่วยงานและกรมบัญชีกลาง อย่างน้อย 3 วัน

⁵²ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549, ข้อ 10 (6) และ 11 (6).

⁵³เรื่องเดียวกัน, ข้อ 10 (4).

(5) การอุทธรณ์ผลการเสนอราคา⁵⁴

กรณีที่ผู้มีสิทธิเสนอราคาที่เข้าสู่กระบวนการเสนอราคาไม่เห็นด้วยกับผลการพิจารณาของหัวหน้าหน่วยงาน ให้อุทธรณ์ต่อ กวพ. อ. ภายใน 3 วันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้ง ให้กวพ. อ. พิจารณาอุทธรณ์ ให้เสร็จภายใน 30 วัน ในระหว่างนี้จะดำเนินการ ขั้นตอนต่อไปมิได้ มติ กวพ. อ. ให้เป็นอันถึงที่สุดในระดับชั้นของฝ่ายบริหาร

ในกรณีที่อุทธรณ์ฟังขึ้น ให้สั่งให้หน่วยงานที่จะจัดหาพัสดุดำเนิน กระบวนการเสนอราคาใหม่ โดยเริ่มจากขั้นตอนใดก็ได้ตามแต่จะมีคำสั่ง แต่ในกรณีที่ อุทธรณ์ฟังไปไม่ขึ้นหรือฟังขึ้นแต่ไม่มีผลการเปลี่ยนแปลงผลการพิจารณาที่ได้แจ้งไป แล้ว ให้แจ้งเพื่อดำเนินการตามระเบียบต่อไป

1.5 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

พ.ศ. 2542

การดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างที่ผ่านมามีการกระทำในลักษณะการสมยอม ในการเสนอราคา และมีพฤติกรรมต่าง ๆ อันทำให้มิได้มีการแข่งขันกันเสนอประโยชน์ สูงสุดให้แก่หน่วยงานของรัฐอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ และ ในบางกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนร่วมหรือสนับสนุน ในการทำความผิดหรือละเว้น ไม่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ดังนั้น พระราชบัญญัติ- ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 จึงกำหนดขึ้นเพื่อ กำหนดให้การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดเพื่อเป็นการปราบปรามการกระทำในลักษณะ ดังกล่าว รวมทั้งกำหนดลักษณะความผิดและกลไกการดำเนินการเอาผิดกับผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้การปราบปรามดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดความผิดทางอาญาสำหรับผู้เสนอราคา เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และกรรมการหรืออนุกรรมการไว้ดังนี้

⁵⁴ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549, ข้อ 10 (5).

1.5.1 ลักษณะความผิดของผู้เสนอราคา

- 1) ร่วมกันในการเสนอราคา (รวมผู้เป็นธุระ) มีโทษจำคุก 1-3 ปี
ปรับร้อยละ 50
- 2) ให้ ขอให้ รับว่าจะให้ (รวมผู้รับ) มีโทษจำคุก 1-5 ปี ปรับร้อยละ 50
- 3) ข่มขืนใจโดยใช้กำลังประทุษร้าย/ขู่เข็ญ มีโทษจำคุก 5-10 ปี
ปรับร้อยละ 50
- 4) ใช้อุบายหลอกลวง มีโทษจำคุก 1-5 ปี ปรับร้อยละ 50
- 5) โดยทุจริตเสนอราคาสูงหรือต่ำ แต่ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้
มีโทษจำคุก 1-3 ปี ปรับร้อยละ 5

1.5.2 ลักษณะความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- 1) รู้ ควรรู้ แต่ไม่ยกเลิกการดำเนินการ มีโทษจำคุก 1-10 ปี ปรับ
20,000-200,000 บาท
- 2) ออกแบบกำหนดราคาหรือเงื่อนไขหรือผลประโยชน์ตอบแทน เพื่อ
ช่วยกีดกันผู้เสนอราคา มีโทษจำคุก 5-20 ปี ตลอดชีวิต ปรับ 100,000-400,000 บาท
- 3) กระทำการมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม มีโทษจำคุก 7-20
ปี หรือตลอดชีวิตปรับ 100,000-400,000 บาท

1.5.3 ลักษณะความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและกรรมการหรือ อนุกรรมการ

กระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกระทำการใด ๆ ต่อเจ้าหน้าที่ของ
รัฐเพื่อจูงใจ จำต้องยอมรับการเสนอราคา มีโทษจำคุกตั้งแต่ 7-20 ปี หรือตลอดชีวิต ปรับ
140,000-400,000 บาท

พระราชบัญญัตินี้มีโทษทางอาญากำหนดไว้ชัดเจนโดยคณะกรรมการ
ปปช. จะเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อมีพฤติการณ์ปรากฏหรือมีการกล่าวหา
ร้องเรียนว่าการดำเนินการซื้อ การจ้าง การแลกเปลี่ยน การเช่า การจำหน่ายทรัพย์สิน
การได้รับสัมปทาน หรือการได้รับสิทธิใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐครั้งใดมีการกระทำ
อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงาน
ของรัฐ พ.ศ. 2542

1.6 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 56 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูล หรือข่าวสารสาธารณะ ในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้น จะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชนหรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมาเป็นเวลานานแล้ว การให้ประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ของรัฐ ซึ่งรวมถึงการบริหารในงานต่าง ๆ ของรัฐด้วย และนอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ซึ่งส่งผลให้เป็นการสร้างกระบวนการในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยประชาชนอีกด้วย เพราะเมื่อประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการแล้ว ประชาชนก็ย่อมที่จะทราบถึงกระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการของทางราชการ ทำให้ส่วนราชการต้องระมัดระวังการใช้อำนาจของตนเองให้มากยิ่งขึ้น

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 จึงเป็นเครื่องมือซึ่งช่วยให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐมากขึ้น เพื่อที่จะให้ประชาชนสามารถแสดงความเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองของตนเองได้ ทั้งนี้ สิทธิของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารยังมีข้อยกเว้นที่ไม่ต้องเปิดเผย คือ ในกรณีที่มีการเปิดเผยจะทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ หรือประโยชน์สำคัญของประชาชน

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

“ข้อมูลข่าวสาร” หมายความว่า สิ่งที่มีสื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูลหรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าจากสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเอง หรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่ายฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งนั้นบันทึกไว้ปรากฏได้

“ข้อมูลข่าวสารของราชการ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับพิจารณาพิพากษาคดี องค์การควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 นั้น ได้กำหนดเรื่องการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการไว้อย่างกว้างขวาง โดยกำหนดให้ผู้ที่ขอข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารที่จะขอ โดยไม่จำเป็นต้องชี้แจงหรือแสดงเหตุผลว่า ทำไมจึงประสงค์ที่จะขอข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 9 วรรค 3 แต่อย่างไรก็ตาม หลักการดังกล่าวนี้ก็มีข้อยกเว้นในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลหรือที่อยู่ในความควบคุมดูแลของทางราชการ ซึ่งผู้ขอจะต้องได้รับความยินยอมของเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเสียก่อน จึงสามารถกระทำได้

วิธีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ

- 1) ข้อมูลข่าวสารที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 7)
- 2) ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐ ต้องจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู (มาตรา 9)
- 3) ข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการนอกเหนือจากข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 และมาตรา 8 และมาตรา 9 (มาตรา 11)

1) ข้อมูลข่าวสารที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 7) มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้มีการแพร่หลายมากที่สุด เพื่อต้องการที่จะส่งเสริมโฆษณาให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้น จึงกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ นำข้อมูลข่าวสารของทางราชการนั้นลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ข้อมูลดังกล่าว ได้แก่

- (1) โครงสร้าง และการจัดองค์กรในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ
- (2) สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน
- (3) สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสาร หรือคำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ

(4) กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบแบบแผน นโยบายหรือการตีความ ทั้งนี้เฉพาะที่จัดให้มีขึ้น โดยมีสภาพอย่างกฎเพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(5) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

2) ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐ ต้องจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู

(มาตรา 9)

ข้อมูลข่าวสารประเภทนี้มีความสำคัญรองลงมาจาก สิ่งที่จะต้องพิมพ์ลงในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา 7 แต่ต้องการที่จะให้ประชาชนรับรู้ จึงมีการวางระบบเพื่อที่จะเอื้ออำนวยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ได้อย่างสะดวก ข้อมูลข่าวสารประเภทนี้ได้แก่

- (1) ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว
- (2) นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่าย ต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา 7 (4)

(3) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ

(4) คู่มือ หรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีผลกระทบถึงสิทธิหน้าที่ของเอกชน

(5) สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างถึงตามมาตรา 7 วรรคสอง

(6) สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือสัญญา ร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ

(7) มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ให้ระบุรายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการพิจารณาไว้ด้วย

(8) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด (พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 9)

3) ข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการนอกเหนือจากข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 และมาตรา 8 และมาตรา 9 (มาตรา 11) กรณีนี้มาตรา 11 กำหนดไว้ว่า นอกเหนือจากข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาหรือที่จัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู หากบุคคลใดประสงค์จะขอข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้นั้นภายในเวลาอันสมควร เว้นแต่ว่า ผู้นั้นขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้ง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐนั้น ใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายของฝ่ายบริหารเป็นหลัก โดยการจัดซื้อจัดจ้างมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ก็เป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง กล่าวคือ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง (8) ได้กำหนดข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐ ต้องจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู คือ ข้อมูลข่าวสารตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อมูลข่าวสารตามที่คณะกรรมการกำหนดนั้น ได้มีประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2543 โดยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ กำหนดว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ เป็นเอกสารที่หน่วยงานของรัฐ ต้องจัดให้มีไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (8) โดยให้หน่วยงานของรัฐจัดทำสรุปผลการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐเป็นรายเดือนทุก ๆ เดือน โดยให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับงานที่จัดซื้อจัดจ้าง วงเงินงบประมาณ วิธีซื้อ หรือจ้าง รายชื่อผู้เข้าเสนอราคาและราคาที่เสนอ ผู้ได้รับการคัดเลือกและราคา และเหตุผลที่คัดเลือกผู้เสนอราคารายนั้น โดยสรุป เพื่อเป็นกรณีสำหรับการตรวจดู

ของประชาชน โดยประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการฉบับนี้ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2544 เป็นต้นไป แสดงให้เห็นได้ว่า การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐนั้น เช่น ขั้นตอน วิธีการ รายชื่อผู้เข้าเสนอราคา ราคาที่เสนอ ผู้ได้รับการคัดเลือกและราคา และเหตุผลที่คัดเลือกผู้เสนอราคา ในการดำเนินการ ต้องมีการประกาศให้ประชาชนได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ประชาชนสามารถที่จะเข้าตรวจสอบได้ โดยหน่วยงานของรัฐต้องรายงานเป็นรายเดือนทุกเดือน ตามประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ดังนั้น เมื่อกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับแล้ว ก็ย่อมที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างต้องดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อที่จะให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่แท้จริง ทราบถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอนต่างของการจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งการพิจารณาผลการคัดเลือกผู้ที่ได้รับการคัดเลือก และเหตุผลของรัฐที่คัดเลือกผู้นั้น

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 นั้น มีจุดประสงค์เพื่อที่จะให้ ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ การจัดซื้อจัดจ้างก็เป็นการดำเนินการอย่างหนึ่งของรัฐ เช่นกัน ประชาชนจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่รัฐได้ดำเนินการกระทำอยู่ ประชาชนจะได้รับทราบข้อเท็จจริงในการใช้อำนาจของรัฐ โดยเมื่อมีการรับทราบข้อมูลข่าวสารของทางราชการแล้ว ประชาชนก็สามารถที่จะวิเคราะห์ได้ว่า การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐนั้น มีความโปร่งใสหรือไม่ เกิดการทุจริตคอร์รัปชันหรือไม่ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 จึงเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่มีส่วนที่สำคัญในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเป็นอย่างยิ่ง

1.7 พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

ปัจจุบันอาชญากรรมข้ามชาติได้เจริญก้าวหน้าและขยายตัวเป็นอย่างมาก เพื่อที่จะเป็นการหยุดยั้งอาชญากรรมเหล่านี้ ประเทศต่าง ๆ จึงมีความคิดที่จะช่วยเหลือกันในการดำเนินคดีทางอาญาระหว่างประเทศขึ้น เช่น การโอนตัวนักโทษ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน เป็นต้น ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบต่อการกระทำ

ดังกล่าว และทราบถึงปัญหาเหล่านั้นเป็นอย่างดี จึงได้จัดทำสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญากับประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1986 (Treaty Between the Kingdom of Thailand and The United States of America on Mutual Assistance in Criminal Matters) จากสนธิสัญญาดังกล่าว ประเทศไทยจึงได้ออกพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นการอนุวัติการให้เป็นไปตามสนธิสัญญาดังกล่าว และเพื่อเป็นกฎหมายแม่บทของประเทศไทยเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา

พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 นั้น ได้กล่าวถึงความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ไว้อย่างมากมายหลายเรื่อง ในที่นี้ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะขอศึกษาถึงความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา ในเรื่องการค้าและการรับและยึดทรัพย์สินเท่านั้น การรับและยึดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มีกำหนดไว้ในมาตรา 32 ถึงมาตรา 35 มีวิธีการดังต่อไปนี้

1) เมื่อได้รับคำร้องขอจากศาลต่างประเทศ สามารถแบ่งออกเป็น 2 กรณีดังต่อไปนี้

(1) กรณีที่ศาลต่างประเทศมีคำพิพากษาถึงที่สุด และทรัพย์สินนั้นอาจถูกรับได้ตามกฎหมายไทย

การยื่นคำร้องขอของศาลต่างประเทศให้รับและยึดทรัพย์สิน เมื่อศาลต่างประเทศได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 33 ได้กำหนดว่า

ก. ให้ประเทศไทยสามารถทำการรับหรือยึดทรัพย์สินตามคำร้องขอได้

ข. ทรัพย์สินนั้นอาจถูกรับได้ตามกฎหมายไทย ซึ่งในที่นี้หมายถึงทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือใช้ในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด

โดยในการนี้ เมื่อต่างประเทศร้องขอและเข้าตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ประเทศไทยผู้ได้รับคำร้องขอ ต้องดำเนินการรับหรือยึดทรัพย์สินตามคำร้องขอซึ่งการรับหรือยึดทรัพย์สินตามคำร้องขอขอศาลต่างประเทศนั้น ศาลไทยสามารถ

ที่จะพิพากษาหรือมีคำสั่งได้ แม้มูลแห่งการริบหรือยึดทรัพย์สินนั้น จะมีได้เกิดขึ้นในประเทศไทยก็ตาม⁵⁵

(2) กรณีที่ศาลต่างประเทศยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด และทรัพย์สินนั้น อาจถูกริบได้ตามกฎหมายไทย

การยื่นคำร้องขอของศาลต่างประเทศให้ริบและยึดทรัพย์สิน เมื่อศาลต่างประเทศยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 33 ได้กำหนดว่า ถ้าศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินนั้นไว้ก็ได้ แสดงให้เห็นว่า ศาลไทยสามารถที่จะใช้ดุลยพินิจในการที่จะดำเนินการให้ตามคำร้องขอหรือไม่ก็ได้ แม้ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลต่างประเทศให้ริบทรัพย์สินนั้นก็ตาม หากศาลเห็นว่า เป็นการสมควรที่จะทำการยึดทรัพย์สินตามคำร้องขอ เพื่อไม่ให้มีการชักย้ายทรัพย์สินอันเกี่ยวเนื่องกับทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือใช้ในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด

นอกจากนี้แล้ว การสอบสวน การยื่นคำร้อง การพิจารณา การพิพากษา และการมีคำสั่งเกี่ยวกับการริบหรือยึดทรัพย์สินนั้น ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยการริบทรัพย์สินมาใช้บังคับโดยอนุโลม⁵⁶

2) การจัดการทรัพย์สินที่ริบตามคำพิพากษาถึงที่สุดศาลต่างประเทศ และทรัพย์สินนั้นอาจถูกริบได้ตามกฎหมายไทย พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 35 ได้กำหนดว่า ให้ทรัพย์สินที่ศาลต่างประเทศพิพากษาให้ริบ ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ศาลจะพิพากษาให้ทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้ หรือทำลายทรัพย์สินนั้นเสียก็ได้

⁵⁵ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535, มาตรา 33.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 34.

1.8 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 เกิดขึ้นจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยกำหนดให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา และให้มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดถูกกล่าวหาว่า มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น รวมทั้งบุคคลอื่นที่เป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญาดังกล่าว ดังนั้น จึงต้องดำเนินการจัดตั้งแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา

หลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

1) ความหมายของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในหมวด 10 ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ แต่ไม่ได้มีการให้นิยามความหมายไว้หรือระบุไว้ว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นได้แก่บุคคลประเภทใด มีเพียงในมาตรา 259 ที่ได้บัญญัติกำหนดหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามประเภทที่ระบุไว้ในมาตรา 259 คือ

- (1) นายกรัฐมนตรี
- (2) รัฐมนตรี
- (3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (4) สมาชิกวุฒิสภา
- (5) ข้าราชการการเมืองอื่น

(6) ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทุกครั้งที่ได้เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ไปแล้ว ซึ่งถ้าพิจารณาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ประสงค์ให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐประกอบกับใน

มาตรา 259 (5) และ (6) ซึ่งได้มีการระบุถึง “ข้าราชการการเมืองอื่น” และ “ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกท้องถิ่น” ซึ่งในรัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในความหมายของ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ด้วยนั้น เพราะเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ทางการเมืองเช่นเดียวกัน⁵⁷

คำว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นั้น หากพิจารณาแล้วจะพบว่า มีความหมายทำนองเดียวกันกับคำว่า นักการเมือง นั่นคือ หมายถึง ผู้ที่มีตำแหน่งมีอำนาจและหน้าที่ทางการเมือง โดยได้รับการตอบแทนจากรัฐ จึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อระบบการเมืองการปกครองของประเทศ⁵⁸ นั้นบุคคลเหล่านี้ เป็นผู้ที่ใช้อำนาจรัฐนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุคคลเหล่านี้ใช้อำนาจที่ตนมีนั้น ไปใช้ในทางที่มีชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ดังนั้น จึงได้มีการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินทั้งที่ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งตามหน้าที่ของตนเอง

แม้ว่าในรัฐธรรมนูญจะมีได้ระบุไว้ชัดเจนว่าบุคคลใดบ้างที่จะเป็นบุคคลตามความหมายของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้นิยามคำว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไว้ในมาตรา 4 หมายถึง บุคคลดังต่อไปนี้

- (1) นายกรัฐมนตรี
- (2) รัฐมนตรี
- (3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (4) สมาชิกวุฒิสภา
- (5) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก 1 และ 2 ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง
- (6) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

⁵⁷ คัมภีร์ แก้วเจริญ, การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองชั้นพนักงานอัยการ (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, 2547), หน้า 14.

⁵⁸ เรืองเดียวกัน, หน้า 15.

(7) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

(8) ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล

(9) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

2) อำนาจพิจารณาพิพากษาคดี

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 นั้น มาตรา 9 กำหนดว่า ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจหน้าที่เหนือคดี 4 ประเภท ดังนี้ คือ

(1) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่า นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น ๆ ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(2) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาบุคคลตามข้อ (1) หรือบุคคลอื่น กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา ข้อ (1)

(3) คดีซึ่งประธานวุฒิสภาส่งคำร้องให้ศาลพิจารณาพิพากษาข้อกล่าวหาว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

(4) คดีที่ร้องขอให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ตกเป็นของแผ่นดิน

นอกจากนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคัดสินคดีความผิด 4 ประเภท ดังนี้ คือ

1) ร่ำรวยผิดปกติ

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ได้กำหนดนิยามของคำว่า ร่ำรวยผิดปกติ ให้ความหมายว่า การมีทรัพย์สินมากผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ หรือการมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ หรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่สมควร สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่

ฉะนั้น การที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ใดร่ำรวยผิดปกติหรือไม่นั้น จะต้องสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น ถ้าได้มาทางอื่น จะไม่ถือว่าเข้าข่ายตามข้อกำหนดตามกฎหมายนี้

2) กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา

ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญานั้นจะปรากฏในภาค 2 ความผิดลักษณะ 2 ซึ่งเกี่ยวกับการปกครอง ซึ่งมีตั้งแต่มาตรา 147 ถึงมาตรา 166 กล่าวได้ว่า ทุกมาตราจะเป็นเรื่องความผิดเฉพาะตัวที่ผู้มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานกระทำความผิดในหน้าที่ราชการของตนเอง โดยที่บุคคลอื่นอันมิใช่เจ้าพนักงานและไม่มีหน้าที่เช่นนั้นย่อมขาดองค์ประกอบของการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบเฉพาะตัวบุคคล

ความผิดในมาตราเหล่านี้จะเป็นฐานความผิดเฉพาะผู้ที่ป็นเจ้าพนักงานเท่านั้นที่จะสามารถกระทำได้ ทำให้บุคคลธรรมดาที่ร่วมกระทำความผิดกับเจ้าพนักงานจะเป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น แต่บุคคลเหล่านี้แม้ว่าจะมิใช่เจ้าพนักงานผู้กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการก็ตามก็หาอยู่นอกเหนือไปจากอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่

3) กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอื่นนั้น เป็นการที่เจ้าพนักงานได้กระทำความผิดต่อหน้าที่ที่ตนพึงปฏิบัติหรือได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ เช่น พระราชบัญญัติพนักงานรัฐวิสาหกิจ

4) การทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่” ว่าเป็น การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น ๆ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

2. กฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับ

การจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ

2.1 ความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐขององค์การการค้าโลก

(Government Procurement Agreement—GPA)

ความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ เกิดจากการเจรจาเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เป็นประเด็นสำคัญที่เกิดจากการเจรจาภายใต้กรอบการเจรจาการค้าระหว่างประเทศในกรอบขององค์การการค้าโลก หรือ WTO (World Trade Organization) มีขึ้นครั้งแรก ในการเจรจาความตกลงว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า หรือ แกตต์ รอบโตเกียว พ.ศ. 2516-2524 และต่อเนื่องมาจนถึง การเจรจารอบอุรุกวัย พ.ศ. 2529-2536

ความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ อยู่ในกรอบของการเจรจาความตกลงทางการค้าแบบหลายฝ่าย (Plurilateral Agreement) ซึ่งหมายถึง รัฐสมาชิกสามารถที่จะเลือกเข้าร่วมในการเจรจาหรือไม่ก็ได้

การเจรจาทางการค้ารอบอุรุกวัย ในครั้งนั้นผลจากการเจรจา คือ มีการจัดทำความตกลงร่วมกันว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Government Procurement Agreement) ใช้อักษรย่อ ว่า GPA ประเทศต่าง ๆ สามารถที่จะเลือกเข้าเป็นภาคีในความตกลงฉบับนี้ตามความสมัครใจ และมีผลผูกพันเฉพาะประเทศที่ลงนามเป็นภาคีสมาชิกเท่านั้น

วัตถุประสงค์สำคัญของความตกลง GPA คือ การสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ และการขยายขอบเขตการค้าระหว่างประเทศให้กว้างขวางขึ้น โดยความตกลง GPA จะครอบคลุมถึงการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐทั้งสินค้าและบริการ รวมทั้งการก่อสร้าง การเช่าซื้อ(lease) การเช่าและการจ้าง และบริการสาขาอื่น ๆ ที่ระบุไว้ในบัญชี (Positive List) ของข้อตกลงว่าด้วยการค้าบริการ (GATs) และมีผลสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างที่มีมูลค่าสูงกว่ามูลค่าขั้นต่ำ (Threshold) ตามที่กำหนดไว้ใน Annexes 1-3 ของ GPA ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามประเภทของการจัดซื้อจัดจ้างและหน่วยงานของรัฐสมาชิก โดยในเอกสารแนบแต่ละฉบับประเทศสมาชิกจะระบุมูลค่าขั้นต่ำของโครงการของแต่ละหน่วยงานไว้ แม้ว่ามูลค่าขั้นต่ำของโครงการที่จัดทำของประเทศสมาชิกจะแตกต่างกัน แต่โดยทั่วไปจะกำหนดมูลค่าขั้นต่ำไว้ที่ 130000 สิทธิถอนเงินพิเศษ (Special Drawing Rights--SDR)⁵⁹ สำหรับหน่วยงานของรัฐบาลกลาง⁶⁰ มูลค่าขั้นต่ำ 200000 สิทธิถอนเงินพิเศษสำหรับหน่วยงานระดับท้องถิ่น และมูลค่าขั้นต่ำ 400,000 สิทธิถอนเงินพิเศษสำหรับหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และมูลค่าขั้นต่ำ 5,000,000 สิทธิถอนเงินพิเศษสำหรับสัญญาก่อสร้าง (Construction Services)

---

⁵⁹สถาบันการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้กำหนดระบบสิทธิถอนเงินพิเศษ SDR ขึ้นในปี ค.ศ. 1969 เพื่อสนับสนุนระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราที่ตายตัวใน The Bretton Woods แต่เนื่องจาก The Bretton Woods ล้มเหลวในปี ค.ศ. 1973 เงินสกุลต่าง ๆ ได้หันไปใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว (Floating Exchange Rate Regime) สิทธิถอนเงินพิเศษสิทธิถอนเงินพิเศษจะไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างเงินตรา (Currency) ปัจจุบันนี้ใช้เกณฑ์อ้างอิงในเงินทุนสำรองเท่านั้น โดยในระยะแรกสิทธิถอนเงินพิเศษมีค่าเท่ากับ 0.888671 กรัมของทองคำบริสุทธิ์ ซึ่งในขณะนั้นมีค่าเท่ากับ หนึ่งดอลลาร์สหรัฐอเมริกา แต่ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนอัตราแลกเปลี่ยนไปเพราะในปัจจุบันอัตราเงินประกอบด้วย เงินดอลลาร์ เงินยูโร เงินเยน และเงินปอนด์

⁶⁰ในการเจรจาครั้งแรกความตกลง GPA ได้กำหนดมูลค่าขั้นต่ำของโครงการจัดซื้อจัดจ้างที่อยู่ภายใต้บังคับความตกลง GPA ไว้ที่ 150,000 SDR แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนลดลงในการเจรจารอบใหม่ปี ค.ศ. 1983

หลักการทางกฎหมายของความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ ในความตกลง GPA มีหลักการทางกฎหมายหลายประการที่ช่วยส่งเสริมให้การค้าขายระหว่างประเทศเป็นไปด้วยดี โดยหลักการทางกฎหมาย นั้นคือ หลักการพื้นฐานเพื่อการค้าเสรีของ GATT ซึ่งหลักการทางกฎหมายของความตกลง GPA ได้แก่ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง และหลักปฏิบัติเยี่ยงชาติ) หลักความโปร่งใสและหลักต่างตอบแทน⁶¹

2.1.1 หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination)

ความตกลง GPA กำหนดหลักการไม่เลือกปฏิบัติไว้ในอารัมภบท และมาตรา 3 ซึ่งเป็นการห้ามเลือกปฏิบัติกับผู้จัดหาทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยในอารัมภบทนั้น ประเทศภาคีสมาชิกของความตกลง GPA รับรองว่าจะไม่จัดเตรียมรับรอง หรือนำกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐไปใช้กับสินค้าและบริการทั้งภายในและภายนอกประเทศ และผู้จัดหาทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้มีการคุ้มครองสินค้าหรือบริการจากภายในประเทศ รวมทั้งผู้จัดหาภายในประเทศ และประเทศภาคีสมาชิกจะไม่เลือกปฏิบัติต่อสินค้าหรือบริการจากภายนอกประเทศ รวมทั้งผู้จัดหาภายนอกประเทศ ทั้งนี้ การไม่เลือกปฏิบัติได้นำมาใช้โดยไม่คำนึงถึงการปฏิบัติทางศุลกากรของสินค้าหรือบริการที่มีผลต่อสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง กล่าวคือ การจัดเก็บอากรศุลกากรและค่าภาระอื่น ๆ ไม่ว่ารูปแบบใดที่เรียกเก็บจากหรือที่เกี่ยวกับการนำเข้า วิธีการเรียกเก็บอากรและค่าภาระเช่นว่านั้น ระเบียบข้อบังคับและธรรมเนียมปฏิบัติการนำเข้าอื่น ๆ และมาตรการที่ผลกระทบต่อการค้าบริการ วิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ไม่นำมาใช้บังคับ นอกเหนือไปจากกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างที่อยู่ในกรอบความตกลง GPA นี้เท่านั้น

---

⁶¹พรพจน์ เรืองแสงทองกุล, “ความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐของ WTO,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), หน้า 49.

2.1.2 หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-favored Nation)

หมายถึง การปฏิบัติต่อประเทศอื่น ๆ ให้เสมอภาคกัน กล่าวคือ ถ้าให้สิทธิประโยชน์เป็นพิเศษแก่ประเทศใดก็จะต้องให้สิทธิประโยชน์ที่เท่าเทียมกันแก่ประเทศอื่นด้วย ทั้งนี้มีข้อยกเว้นบางกรณี เช่น กรณีการรวมกลุ่มในระดับภูมิภาค⁶²

การจัดซื้อจัดจ้างตามความตกลง GPA ประเทศภาคีสมาชิกแต่ละประเทศต้องดำเนินการในทันทีและไม่มีเงื่อนไขต่อสินค้า บริการ และผู้จัดหาของประเทศภาคีสมาชิกอื่นที่เสนอสินค้าหรือบริการ การปฏิบัติต้องอนุเคราะห์ไม่น้อยกว่าหรือสอดคล้องกับสินค้า บริการ และผู้จัดหาภายในประเทศ และสอดคล้องกับสินค้า บริการ และผู้จัดหาของประเทศภาคีสมาชิกอื่นใด

ทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างตามความตกลงนี้ ประเทศภาคีสมาชิกแต่ละประเทศต้องให้การรับประกันว่า หน่วยงานของประเทศภาคีสมาชิกจะไม่ปฏิบัติกับผู้จัดหาที่ตั้งภายในประเทศให้ได้รับการอนุเคราะห์น้อยกว่าผู้จัดหาอื่นที่ตั้งภายในประเทศบนพื้นฐานของระดับความผูกพันกับต่างประเทศหรือความเป็นเจ้าของ และหน่วยงานของประเทศภาคีสมาชิก รัฐจะไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้จัดหาที่ตั้งภายในประเทศบนพื้นฐานของประเทศที่ผลิตสินค้าหรือบริการที่จัดหา ทั้งนี้ประเทศที่ผลิตเป็นประเทศภาคีสมาชิกของความตกลง ตามบทบัญญัติมาตรา 4

2.1.3 หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติ (Nation Treatment)

หมายถึง การไม่เลือกปฏิบัติระหว่างสินค้า บริษัท หรือบุคคลของชาติตนกับของต่างชาติ ซึ่งใช้หลังจากที่สินค้าหรือบริการผ่านพรมแดนเข้ามาแล้ว ดังนั้นการเก็บภาษีศุลกากรเฉพาะสินค้าที่มาจากต่างประเทศจึงไม่ขัดกับหลักการนี้⁶³

ตามความตกลง GPA ประเทศภาคีสมาชิกแต่ละประเทศต้องดำเนินการในทันทีและไม่มีเงื่อนไขต่อสินค้า บริการ และผู้จัดหา (Suppliers) ของประเทศภาคี

⁶² สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, การจัดทำยุทธศาสตร์ และแนวทางในการเตรียมความพร้อมของภาคอุตสาหกรรมไทยอันเนื่องมาจากการเจรจา WTO รอบใหม่ที่กรุงโดฮา (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, 2547), หน้า 2.

⁶³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

สมาชิกอื่นที่เสนอสินค้าหรือบริการ การปฏิบัติต้องอนุเคราะห์ไม่น้อยกว่าหรือ สอดคล้องกับสินค้าหรือบริการ และผู้จัดการภายในประเทศ

2.1.4 หลักแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin)

หมายถึงหลักที่ใช้ในการระบุชื่อประเทศผู้ผลิตสินค้า ในทางปฏิบัติ กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าจะถูกใช้เป็นเครื่องมือทางนโยบายการค้าระดับรอง (Secondary Policy Instrument) ที่สนับสนุนเครื่องมือทางนโยบายการค้าหลัก (Primary Policy Instrument) ที่เกี่ยวข้อง เช่น ใ้รองรับการจดทะเบียนภาษี มาตรการปกป้อง และเรื่อง มาตรฐานด้านสุขภาพและความปลอดภัย การกำหนดกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า ให้มีความเหมาะสมจึงไม่สามารถทำได้โดยอิสระ แต่ต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการออกแบบ เครื่องมือทางนโยบายการค้าหลักโดยทั่วไป กฎแหล่งกำเนิดสินค้าสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทคือ 1) กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่มีการให้สิทธิพิเศษทางการค้า (Preferential Rules of Origin) คือ กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่ถูกใช้กรณีที่มีการให้ สิทธิพิเศษทางการค้า การระบุแหล่งกำเนิดจะช่วยให้ทราบว่าสินค้านั้นมาจากประเทศที่ใด รับสิทธิพิเศษดังกล่าว และ 2) กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่ไม่มีการให้สิทธิพิเศษ ทางการค้า (Non-preferential Rules of Origin) โดยประเทศผู้นำเข้าใช้กฎว่าด้วย แหล่งกำเนิดสินค้านี้สำหรับการพิจารณาแหล่งกำเนิดสินค้าที่ไม่มีการให้สิทธิพิเศษ ทางการค้าหรือสิทธิพิเศษทางด้านภาษี

ตามความตกลง GPA คู่สัญญาจะไม่นำหลักกฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สินค้ามาปรับใช้กับการนำเข้าหรือบริการที่นำเข้าหรือจัดหาปรับใช้ เพื่อวัตถุประสงค์ ของการจัดซื้อที่ครอบคลุมโดยข้อตกลงนี้จากคู่สัญญาอื่น ให้แตกต่างไปจากหลัก แหล่งกำเนิดที่นำมาใช้กับหลักการการค้าตามปกติ และในกรณีที่สงสัยว่าธุรกรรมนำเข้าหรือ จัดหาสินค้าหรือบริการเช่นเดียวกันจากคู่สัญญาเดียวกัน

2.1.5 หลักความโปร่งใส (Transparency)

เป็นหลักที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการ กฎหมายหรือข้อกำหนดต่าง ๆ ทั้งผู้ผลิต และผู้นำเข้า จากภายในและจากภายนอก ประเทศได้แสดงความคิดเห็นโดยให้เวลาเพียงพอก่อนที่จะนำมาตราการกฎหมายหรือ ข้อกำหนดนั้น ๆ มาใช้ ด้วยหลักความโปร่งใสจะก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในเรื่องการ

ทราบข้อมูล รวมถึงกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อการเข้าตลาดของประเทศผู้ส่งออก เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างผู้นำเข้าและผู้ส่งออก⁶⁴ ส่งผลให้ประเทศภาคีสมาชิกต่างมีความมั่นใจในการค้าขายมากขึ้น เนื่องจากสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารกฎระเบียบ มาตรการและนโยบายของประเทศภาคีสมาชิกอื่น ๆ ก่อนการทำการค้าระหว่างประเทศ

ตามความตกลง GPA ประเทศภาคีสมาชิกให้การรับรองไว้ใน

อารัมภบทของความตกลง GPA ว่า ความโปร่งใสในการจัดเตรียมกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐเป็นสิ่งที่พึงประสงค์

เจตนารมณ์ของหลักความโปร่งใสของความตกลง GPA ครอบคลุมกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเท่า ๆ กับแนวปฏิบัติและวิธีการ พันธกรณีโดยทั่ว ๆ ไป ของหลักความโปร่งใสแยกออกได้เป็นสองส่วน คือ

1) ส่วนที่เกี่ยวกับการประกาศ ซึ่งรวมถึงการเชิญชวนให้เข้าร่วมการประมูลเพื่อคัดเลือกตามสัญญาจัดซื้อจัดจ้างตามมาตรา 17: 1 (b) และการแจ้งผลการตัดสินตามมาตรา 18: 1 โดยสรุปสาระสำคัญของหนังสือแจ้งการจัดซื้อจัดจ้างต้องจัดพิมพ์เป็นภาษาทางการขององค์การการค้าโลกหนึ่งภาษา (ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส หรือภาษาสเปน) ตามมาตรา 9: 8 การประกาศต่อสาธารณะทั้งการเชิญชวนให้เข้าร่วมการประมูลและการแจ้งผลการตัดสินพันธกรณีนี้เป็นสิ่งต้องทำให้เข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนการประมูลตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 7 ถึง 15 ของความตกลง GPA นอกจากนี้ความตกลง GPA ยังมีวิธีการควบคุมผลการดำเนินการ นอกจากการประกาศเพื่อให้เกิดความโปร่งใสด้วย คือ การร้องขอคำอธิบายเพิ่มเติมต่อหน่วยงานจัดซื้อจัดจ้างที่ตัดสินในเรื่องแนวทางปฏิบัติในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงาน และเหตุผลในการถอดถอนผู้จัดหาจากบัญชีรายชื่อผู้จัดหาที่มีคุณสมบัติ รวมทั้งผู้จัดหาที่มีคุณสมบัติแต่ไม่ได้เป็นผู้ชนะการประมูลก็สามารถขอทราบเหตุผลในทางเทคนิคที่ทำให้ไม่ได้รับเลือกให้เป็นผู้ชนะการประมูลตามมาตรา 18: 2 (a) (b) และ (c) และข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ

⁶⁴พรพจน์ เรื่องแสงทองกุล, เรื่องเดิม, หน้า 59.

การตัดสินเท่าที่จำเป็นเพื่อเป็นการรับรองว่าการจัดซื้อจัดจ้างทำด้วยความเป็นธรรมและไม่เอนเอียงตามมาตรา 19: 2

ประเทศภาคีสมาชิกต้องประกาศเรื่องกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ คำพิพากษาของศาล ข้อบังคับของฝ่ายบริหารที่ใช้เป็นการทั่วไปและวิธีการอื่นใด รวมทั้งข้อกำหนดมาตรฐานของสัญญาที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างตามความตกลงนี้ ด้วยวิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้ประเทศภาคีสมาชิกอื่นและผู้จัดหาได้ทราบตามมาตรา 19: 1

ประเทศภาคีสมาชิกแต่ละประเทศต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย กฎระเบียบของประเทศตนเกี่ยวกับความตกลง GPA และการบริหารงานตามกฎหมาย และกฎระเบียบเช่นนั้นต่อคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างตามมาตรา 24: 5 (b)

บทบัญญัติที่กำหนดเรื่องความโปร่งใสเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้ของขั้นตอนการประมูลภายใต้ความตกลง GPA เป็นการสร้างความมั่นใจว่าสัญญาจัดซื้อจัดจ้างเปิดโอกาสให้กับผู้จัดหาสินค้าหรือบริการภายนอกประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันกันอย่างเท่าเทียมกันต่อผู้จัดหาภายในประเทศ

2) เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของวิธีการประมูล ในความตกลง GPA กำหนดให้ทราบทั่วกันว่าวิธีการประมูลมี 3 ประเภทด้วยกัน คือ แบบทั่วไป แบบคัดเลือก และแบบจำกัด

2.1.6 หลักต่างตอบแทน (Reciprocity)

หมายถึง เมื่อประเทศภาคีสมาชิกหนึ่งให้ประโยชน์กับอีกประเทศภาคีสมาชิกหนึ่ง ประเทศภาคีสมาชิกที่ได้รับประโยชน์จะเสนอประโยชน์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันหรือใกล้เคียงกันเป็นการตอบแทน จากนั้นหลัก MFN ก็จะเข้ามาประสานต่อโดยทำให้ประโยชน์ที่มีการแลกกันนั้น มีผลไปถึงประเทศภาคีสมาชิกอื่น ๆ ด้วย

หลักต่างตอบแทนภายใต้ความตกลง GPA ไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนในความตกลงมีเพียงกำหนดไว้ในอารัมภบทของความตกลง GPA ว่า ประเทศภาคีสมาชิกต้องการขยายและปรับปรุงความตกลง GPA บนพื้นฐานของการตอบแทนทั้งสองฝ่าย

แต่เมื่อพิจารณาความตกลงฉบับนี้แล้วจะเห็นได้ว่า หลักต่างตอบแทนสอดคล้องกันในหลาย ๆ มาตรการของความตกลงนี้⁶⁵

2.2 ข้อยกเว้นทางกฎหมายของความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ

หลักการทางกฎหมายของความตกลง GPA ได้กำหนดข้อยกเว้นทางกฎหมายไว้ อันมีผลให้ประเทศภาคีสมาชิกไม่ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ความตกลง GPA ทั้งนี้ อันเนื่องมาจากเหตุผลด้านความมั่นคง ความจำเป็นในการปกป้องศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือความปลอดภัยในชีวิตมนุษย์ สัตว์หรือพืช หรือสุขภาพอนามัยของแต่ละประเทศภาคีสมาชิก เป็นต้น

2.2.1 ข้อยกเว้นทั่วไปตามมาตรา 20 ของ GATT 1947

มาตรา 20 กำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการค้าเสรี แต่ในขณะเดียวกันก็สนองตอบนโยบายของประเทศภาคีสมาชิกในการที่จะต้องคำนึงถึงการรักษาอำนาจอธิปไตยของรัฐ เช่น การออกกฎหมายเพื่อรักษาความปลอดภัย ความมั่นคงให้กับสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อมภายในรัฐของตน และบังคับใช้กฎหมายภายในรัฐ มาตรา 20 จึงเกิดขึ้นเพื่อให้รัฐสามารถใช้อำนาจอธิปไตยของแต่ละรัฐได้ และไม่ทำให้เกิดการขัดแย้งกันระหว่างหลักการค้าเสรีของ GATT กับการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐ

บทบัญญัติข้อยกเว้นทั่วไปใน GATT กำหนดขึ้นเพื่อเป็นการรักษาความสมดุลระหว่างหลักการค้าเสรีของ GATT กับการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐเพื่อเปิดช่องให้ประเทศภาคีสมาชิกของ GATT สามารถใช้อำนาจอธิปไตยออกกฎหมายภายในของตนมาใช้บังคับเพื่อรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงของสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม แม้จะขัดต่อหลักการค้าเสรีของ GATT ทั้งนี้กฎหมายภายในดังกล่าวต้องเป็นตามเงื่อนไขที่กำหนดในมาตรา 20 จึงถือว่าไม่ขัดต่อหลักการพื้นฐานหรือกฎเกณฑ์ของ GATT

⁶⁵พรพจน์ เรื่องแสงทองกุล, เรื่องเดียวกัน, หน้า 62.

มาตรา 20 เป็นข้อยกเว้นทั่วไปที่คำนึงถึงการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะ (b) และ (g) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองชีวิต สุขภาพของมนุษย์ สัตว์ หรือ พืช และเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่อาจหมดไป

ในบทนำของมาตรา 20 ได้กำหนดเงื่อนไขในการอ้างข้อยกเว้นไว้ดังนี้ ว่า (1) ต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือตามอำเภอใจ หรือ (2) ต้องไม่เป็นการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศอย่างแอบแฝง กล่าวคือ GATT อนุญาตให้ประเทศภาคีสมาชิกเลือกปฏิบัติได้ในระดับความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศอื่น แต่จะต้องไม่ใช่เป็นการใช้มาตรการจำกัดทางการค้าโดยเลือกปฏิบัติในความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับประเทศภาคีสมาชิกอื่นซึ่งอยู่ในสภาพเดียวกันตามอำเภอใจหรือไม่มีเหตุอันสมควร

ข้อยกเว้นทั่วไปตามมาตรา 20 ที่สำคัญ ได้แก่ ความจำเป็นเพื่อปกป้อง ศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา 20 (a) ความจำเป็นเพื่อปกป้องชีวิตหรือสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ หรือพืช ตามมาตรา 20 (b) และการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้หมดสิ้นไป ตามมาตรา 20 (g)

2.2.2 ข้อยกเว้นตามความตกลง GPA

มาตรา 23 ของความตกลง GPA กำหนดหลักการทางกฎหมายที่เป็น ข้อยกเว้นให้กับประเทศที่ลงนามในความตกลง GPA ไม่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตาม พันธกรณีของความตกลงนี้

1) ข้อยกเว้นเพื่อความมั่นคงของประเทศตามมาตรา 23: 1

ตามบทบัญญัติ มาตรา 21 ของ GATT 1947 ได้กำหนดไว้ว่าในความ ตกลงนี้ต้องไม่มีข้อความที่กำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกให้ข้อสนเทศใด ๆ ซึ่งการ เปิดเผยข้อสนเทศนั้นขัดต่อผลประโยชน์สำคัญเรื่องความมั่นคงของประเทศ หรือ กีดกันประเทศภาคีสมาชิกไม่ให้ดำเนินการใด ๆ ที่เห็นว่า เป็นเรื่องจำเป็นต่อการป้องกัน ผลประโยชน์สำคัญเรื่องความมั่นคงของประเทศเกี่ยวกับการค้าอาวุธ กระสุน เครื่องมือ สงคราม การค้าสินค้าและวัสดุอื่น ๆ ซึ่งมีความมุ่งหมายไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมเพื่อ จัดหาให้กับฐานทัพทหาร หรือการดำเนินการในเวลายามสงครามหรือยามฉุกเฉินอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อีกทั้งมาตรา 21 ของ GATT 1947 ยังกำหนดว่า

จะต้องไม่มีลักษณะเป็นการกีดกันไม่ให้ประเทศภาคีสมาชิกดำเนินการตามพันธกรณีของประเทศตนภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติสำหรับการชำระไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของประเทศ

สำหรับสาระสำคัญของข้อยกเว้นด้านความมั่นคงของชาติตามความตกลง GPA บทบัญญัติทั่วไปของความตกลง GPA กำหนดเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าหรือบริการไว้ แต่หากเป็นเรื่องการมาตรการเพื่อปกป้องผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของประเทศโดยกำหนดว่า ประเทศภาคีสมาชิกจะไม่ถูกกีดกันจากการใช้มาตรการเช่นว่านี้ สำหรับเหตุผลในการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งจึงต้องให้ความสำคัญกับเหตุผลในเรื่องความมั่นคงของประเทศชาติมาเป็นอันดับแรก ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 23: 1 ว่า “ความตกลงนี้ต้องไม่มีข้อความที่กีดกันประเทศภาคีสมาชิกจากการดำเนินการใด ๆ หรือการไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ซึ่งประเทศภาคีสมาชิกเห็นว่าจำเป็นเพื่อสำหรับปกป้องผลประโยชน์ด้านความมั่นคงที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดซื้ออาวุธ กระสุนปืน หรืออุปกรณ์สงคราม หรือการจัดซื้อจัดจ้างที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของประเทศหรือมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันประเทศ”

2) ข้อยกเว้นเพื่อความจำเป็นในการปกป้องศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือความปลอดภัยในชีวิตมนุษย์ สัตว์ หรือพืช หรือสุขภาพอนามัย ตามมาตรา 23: 2

มาตรา 23: 2 กำหนดเงื่อนไขในการอ้างข้อยกเว้นไว้ว่าต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือตามอำเภอใจหรือต้องไม่เป็นการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศอย่างแอบแฝง กล่าวคือ ประเทศภาคีสมาชิกสามารถเลือกปฏิบัติได้ในระดับความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศอื่น แต่จะต้องไม่ใช่เป็นการใช้มาตรการจำกัดทางการค้าโดยเลือกปฏิบัติในความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับประเทศภาคีสมาชิกอื่นซึ่งอยู่ในสภาพเดียวกันตามอำเภอใจหรือไม่มีเหตุอันสมควร

มาตรา 23: 2 กำหนดไว้ว่า ความตกลงนี้ต้องไม่มีข้อความที่กีดกันประเทศภาคีสมาชิกจากมาตรการที่กำหนดหรือบังคับที่จำเป็น (Necessary) เพื่อปกป้องศีลธรรมอันดีของประชาชน คำสั่งหรือความปลอดภัย ชีวิต หรือสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ หรือพืช หรือทรัพย์สินทางปัญญา หรือที่เกี่ยวข้อง (Relating to) สินค้า หรือบริการของ คนพิการขององค์กรการกุศลหรือแรงงานของนักโทษภายใต้ข้อกำหนดที่ว่า มาตรการที่มี

เหตุผลอันสมควรเหล่านี้อยู่ภายใต้เงื่อนไขโดยทั่วไปว่า ต้องไม่นำมาใช้ในทางที่ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจหรืออย่างไม่มีเหตุผลระหว่างประเทศซึ่งอยู่ในสภาพเช่นเดียวกันหรือทำให้เกิดข้อจำกัดอย่างแสบแฝงต่อการค้าระหว่างประเทศ

3) ข้อยกเว้นตามมาตรา 24: 2

การที่ประเทศจะเข้าผูกพันตามความตกลง GPA มาตรา 24: 2

กำหนดว่ารัฐบาลใด ๆ ที่เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกแต่ไม่ได้เป็นสมาชิกความตกลงฉบับนี้อาจเข้าสู่ความตกลง GPA ตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงกันระหว่างรัฐบาลนั้นและประเทศภาคีสมาชิก จากบทบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่า การยอมรับเข้าสู่ความตกลงนี้เกี่ยวกับการเจรจาต่อรองระหว่างรัฐบาลของประเทศที่มีท่าทีสนใจและประเทศภาคีสมาชิกในเรื่องบัญชีรายชื่อของหน่วยงานและการบริการที่จะกำหนดไว้ในภาคผนวก แสดงให้เห็นว่า บทบัญญัตินี้ยินยอมให้ประเทศภาคีสมาชิกไม่ต้องนำบทบัญญัติทั้งหมดของความตกลงมาใช้กับประเทศที่ลงนามผูกพันในเวลาที่จะเข้าร่วมผูกพันในความตกลงหรือในเวลาที่จะประเทศภาคีสมาชิกใหม่เข้าร่วม การไม่นำบทบัญญัติมาใช้บังคับอาจเป็นประเทศและ/หรือหน่วยงานตามที่กำหนด การไม่นำบทบัญญัติบางอย่างมาใช้มักจะเกี่ยวกับการบริการ ซึ่งประเทศภาคีสมาชิกทั้งหลายในความตกลง GPA มีความผูกพันกันแบบต่างตอบแทนกัน⁶⁶

4) ข้อยกเว้นในการปฏิบัติอย่างพิเศษและแตกต่างสำหรับประเทศกำลังพัฒนาตามมาตรา 5

ประเทศกำลังพัฒนาอาจจะเจรจากับสมาชิกอื่นเพื่อขอยกเว้นองค์การจัดซื้อ ผลิตภัณฑ์ หรือบริการเฉพาะอย่างที่อยู่ในรายการจากหลักการปฏิบัติเชิงคนชาติได้ โดยจะต้องระบุหน่วยงานหรือรายการสินค้าและบริการที่ต้องการขอยกเว้นให้ชัดเจน นอกจากนี้ในความตกลง GPA ระบุให้ประเทศพัฒนาแล้วให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคแก่ประเทศกำลังพัฒนา เมื่อมีการร้องขอ⁶⁷

⁶⁶ วิจารณ์ เก่งถนอมศักดิ์. เรื่องเดิม.

⁶⁷ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, เรื่องเดิม, หน้า 4.

2.3 วิธีการจัดซื้อจัดจ้างภายใต้ความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ

ความตกลง GPA กำหนดวิธีการจัดซื้อจัดจ้างเอาไว้ 3 วิธี คือ วิธีการประมูลแบบทั่วไป วิธีการประมูลแบบคัดเลือก และวิธีการประมูลแบบจำกัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 วิธีการประมูลทั่วไป (Open Tendering Procedure)⁶⁸

วิธีการประมูลแบบทั่วไป เป็นการประมูลที่เปิดโอกาสให้กับผู้จัดหาทุกรายที่ได้เข้ามาแข่งขันกัน โดยผู้จัดหาที่มีความสนใจทุกรายสามารถเข้าร่วมในการประมูลเสนอราคาได้

หน่วยงานที่จัดซื้อจัดจ้างจะต้องประกาศเชิญชวนให้ผู้สนใจเข้าร่วมประมูล โดยต้องกำหนดระยะเวลาสำหรับการรับใบประมูลจะต้องไม่น้อยกว่า 40 วัน นับจากวันประกาศ⁶⁹ ทั้งนี้หน่วยงานที่จัดซื้อจัดจ้างอาจปรับเปลี่ยนระยะเวลาในการรับการเสนอราคาประมูลตามที่กำหนดไว้หากมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้⁷⁰

1) หน่วยงานที่จัดซื้อจัดจ้างได้จัดพิมพ์หนังสือเชิญชวนให้เข้าร่วมประมูลเพื่อจัดซื้อจัดจ้างล่วงหน้ามาแล้ว 40 วัน และไม่เกินกว่า 12 เดือน โดยทั่วไประยะเวลาในการรับเสนอราคาประมูลสามารถลดลงได้เป็นไม่น้อยกว่า 24 วัน เพื่อให้มีระยะเวลาเพียงพอในการตอบรับการเสนอราคาประมูล แต่ไม่ว่ากรณีใด ๆ ต้องไม่น้อยกว่า 10 วัน

2) หน่วยงานที่จัดซื้อจัดจ้างได้จัดพิมพ์หนังสือเชิญชวนให้เข้าร่วมประมูลเพื่อจัดซื้อจัดจ้างเป็นครั้งที่ 2 หรือออกหนังสือเชิญชวนให้เข้าร่วมการประมูลเพื่อจัดซื้อจัดจ้างตามมาอีกในภายหลังเนื่องจากเป็นสัญญาที่มีการจัดซื้อจัดจ้างอย่างต่อเนื่อง ระยะเวลาในการรับเสนอราคาประมูลต้องไม่น้อยกว่า 24 วัน

3) หน่วยงานที่จัดซื้อจัดจ้างมีความเร่งด่วนในการจัดซื้อจัดจ้าง ระยะเวลาในการรับเสนอราคาประมูลต้องไม่น้อยกว่า 10 วัน

⁶⁸ Agreement on Government Procurement, Sec. 7: 3 (a).

⁶⁹ Ibid, Sec. 11:2 (a).

⁷⁰ Ibid, Sec. 11:3.

4) หน่วยงานที่จัดซื้อจัดจ้างระดับภูมิภาคตามเอกสารแนบ 2 ของความตกลง GPA และหน่วยงานอื่นที่จัดซื้อจัดจ้าง ตามเอกสารแนบ 3 ของความตกลง GPA และผู้จัดหาที่ได้รับการคัดเลือกสามารถตกลงกันกำหนดระยะเวลาในการรับการเสนอราคาประมูลไว้ในสัญญาที่ตกลงกัน 2 ฝ่าย ในกรณีที่ไม่มีสัญญาดังกล่าวระหว่างหน่วยงานที่จัดซื้อจัดจ้างและผู้จัดหาที่ได้รับการคัดเลือก ระยะเวลาในการรับการเสนอราคาประมูลไม่น้อยกว่า 10 วัน

2.3.2 วิธีการประมูลแบบคัดเลือก (Selective Tendering Procedure)

วิธีการประมูลแบบคัดเลือก ผู้จัดหาสามารถเข้าสู่การวิธีการประมูลแบบคัดเลือกได้ 2 วิธี คือ

1) หน่วยงานที่ดูแลบัญชีรายชื่อผู้จัดหาที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ดำเนินการคัดเลือก⁷¹

หน่วยงานที่ดูแลบัญชีรายชื่อผู้จัดหาที่มีคุณสมบัติสามารถดำเนินการคัดเลือกผู้จัดหาจากผู้จัดหาที่มีความสามารถและคุณสมบัติตามที่ต้องการ และเชิญชวนผู้จัดหาตามที่คัดเลือกให้เข้าร่วมประมูลเสนอราคาการจัดซื้อจัดจ้าง โดยต้องเปิดคัดเลือกผู้จัดหาที่อยู่ในบัญชีรายชื่ออย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ

2) ผู้จัดหาขอเข้าร่วมการประมูล⁷²

ผู้จัดหาที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ในเวลาที่หน่วยงานที่ดูแลบัญชีรายชื่อผู้จัดหาที่มีคุณสมบัติทำการคัดเลือกผู้จัดหา สามารถเข้าร่วมประมูลได้ หากผู้จัดหาดังกล่าวมีระยะเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการให้ตนเองมีคุณสมบัติครบถ้วนได้

หน่วยงานที่จัดซื้อจัดจ้างจะต้องประกาศเชิญชวนให้ผู้สนใจเข้าร่วมประมูลแบบคัดเลือก ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กรณีดังนี้

กรณีที่ 1 หน่วยงานที่จัดซื้อจัดจ้างไม่ได้ใช้บัญชีรายชื่อผู้จัดหาที่มีคุณสมบัติ ระยะเวลาสำหรับรับใบสมัครต้องไม่น้อยกว่า 25 วัน นับจากวันที่ประกาศเชิญชวนให้เข้าร่วมประมูล และระยะเวลาในการรับการเสนอราคาต้องไม่น้อยกว่า

⁷¹ Agreement on Government Procurement, Sec. 10: 2.

⁷² Ibid, Sec. 10: 2.

40 วัน นับจากวันที่ประกาศเชิญชวนให้การเสนอราคาประมูลแก่ผู้จัดหาที่ได้รับการคัดเลือก⁷³

กรณีที่ 2 หน่วยงานที่จัดซื้อจัดจ้างใช้บัญชีรายชื่อผู้จัดหาที่มีคุณสมบัติ ระยะเวลาสำหรับการรับการเสนอราคาประมูลต้องไม่น้อยกว่า 40 วัน นับจากวันที่ประกาศเชิญชวนให้การเสนอราคาประมูลแก่ผู้จัดหาที่ได้รับการคัดเลือก⁷⁴

ทั้งนี้หน่วยงานที่จัดซื้อจัดจ้างอาจปรับเปลี่ยนระยะเวลาในการรับการเสนอราคาประมูลตามที่กำหนดไว้ได้เช่นเดียวกับการประมูลแบบทั่วไป

2.3.3 วิธีการประมูลแบบจำกัด (Limited Tendering Procedure)⁷⁵

ความตกลง GPA กำหนดให้มีการประมูลเสนอราคาที่ยกเว้นจากหลักการทั่วไปของการประมูล หน่วยงานที่จัดซื้อจัดจ้างต้องติดต่อกับผู้จัดหาโดยเฉพาะเจาะจงเป็นการเฉพาะราย ไม่เปิดโอกาสให้กับผู้จัดหาทุกรายรับการประมูลได้ ซึ่งวิธีการนี้จะต้องไม่นำมาใช้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกเว้น ไม่ให้มีการแข่งขันที่เปิดกว้าง หรือเป็นการเลือกปฏิบัติระหว่างผู้จัดหาภายในประเทศกับผู้จัดหาของประเทศภาคีสมาชิกหรือผู้จัดหาของประเทศภาคีสมาชิกด้วยกันเอง หรืออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ผลิตหรือผู้จัดหาภายในประเทศ วิธีการประมูลนี้สามารถนำไปใช้ได้โดยจำกัดเฉพาะบางกรณีเท่านั้น เช่น การจัดให้มีการประมูลเสนอราคากันใหม่เนื่องจากครั้งก่อนมีการสมยอมกัน การประมูลเสนอราคาที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญของผู้ดำเนินการอันมีลักษณะเฉพาะตัว หรือการประมูลงานที่มีเหตุผลเพื่อคุ้มครองสิทธิโดยเฉพาะ การประมูลงานที่มีความจำเป็นเร่งด่วน การประมูลงานที่เพิ่มเติมจากการประมูลงานต้นแบบ สินค้าหรือบริการครั้งแรก การประมูลงานบริการก่อสร้างที่ต่อเนื่องกับ โครงการหลักที่ได้พิจารณาเลือกผู้ประมูลแล้ว และการประมูลสินค้าที่ซื้อจากตลาด Commodity เป็นต้น

⁷³ Agreement on Government Procurement, Sec. 11: 2 (b).

⁷⁴ Ibid, Sec. 11: 2 (c).

⁷⁵ Ibid, Sec. 15.

2.4 การระงับข้อพิพาทภายใต้ความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ

หลักการระงับข้อพิพาทตามความตกลง GPA มีผลผูกพันประเทศภาคีสมาชิก โดยในมาตรา 22:3 กำหนดว่า การใช้ระบบการระงับข้อพิพาทของความตกลง GPA เป็นการจำกัดเฉพาะสมาชิกองค์การการค้าโลก ซึ่งเป็นประเทศภาคีสมาชิกขององค์การการค้าโลก และองค์การระงับข้อพิพาทสามารถจัดตั้งคณะพิจารณาตามความตกลง GPA เปิดโอกาสให้กับประเทศสมาชิกของความตกลง GPA ในฐานะที่เป็นสมาชิกหรือประเทศฝ่ายที่สาม

ในความตกลง GPA ได้กำหนดไว้ในมาตรา 22: 1 ว่าให้นำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการที่ใช้ในการระงับข้อพิพาทหรือบันทึกความเข้าใจการระงับข้อพิพาทภายใต้ความตกลงขององค์การการค้าโลกมาใช้กับข้อพิพาทภายใต้ความตกลง GPA เป็นหลัก ยกเว้นในกรณีที่ได้ระบุไว้เป็นการเฉพาะ เช่น การกำหนดระยะเวลาสำหรับการพิจารณาและการตัดสินใจที่สั้นกว่าการพิจารณาตามปกติ และองค์คณะพิจารณาที่ถูกเลือกจากองค์การระงับข้อพิพาท (Dispute Settlement Body--DSB) ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ

กระบวนการในการระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลก (WTO) ภายใต้ความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการระงับข้อพิพาทประกอบด้วย 5 ขั้นตอน⁷⁶ ได้แก่

- 1) การปรึกษาหารือ (Consultation)
- 2) การจัดตั้งและการดำเนินการของคณะพิจารณา (Panel)
- 3) วิธีพิจารณา (Dispute Settle Procedure)
- 4) การอุทธรณ์ (Appellate Procedure)
- 5) การดำเนินการตามคำแนะนำและการสอดส่องดูแล (Surveillance)

ในการระงับข้อพิพาทตามความตกลง GPA นี้ หลักยกเว้นที่สำคัญปรากฏในมาตรา 22:3 คือให้องค์การระงับข้อพิพาททำหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือเมื่อ “... การชดเชย

---

⁷⁶ประสิทธิ์ เอกบุตร, “บทบาทของ WTO ในการเสริมสร้างกฎเกณฑ์ทางการค้าระหว่างประเทศให้เข้มแข็งและครอบคลุมยิ่งขึ้น,” วารสารรพี 44 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (สิงหาคม 2544): 25.

หรือการแก้ไขการทำผิดความตกลง เป็นสิ่งที่เป็นไปได้...” หมายความว่า ในการประมูลเพื่อจัดซื้อโดยรัฐที่ได้ทำผิดหรือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ตามความตกลงไปแล้ว ไม่จำเป็นต้องยกเลิกหรือทำการประมูลใหม่

ตามหลักการ การระงับข้อพิพาทมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขสิ่งที่ได้ทำผิดไปแล้ว แต่การระงับข้อพิพาทตามความตกลง GPA จะไม่มีการล้มเลิกการประมูลที่ได้ตัดสินผู้ชนะประมูลไปแล้ว และไม่อนุญาตให้มีการตอบโต้ข้ามความตกลงด้วย จากที่กล่าวมา ทำให้กระบวนการดำเนินการคัดค้านการประมูลเป็นกระบวนการที่สำคัญของความตกลง เพราะกระบวนการดังกล่าวเป็นการหยุดการกระทำผิด และสามารถชดเชยความเสียหายต่อผู้คัดค้านได้ในเวลาอันรวดเร็ว

DSB มีอำนาจหน้าที่แต่งตั้งคณะพิจารณา ยอมรับลูกขุน หรือรายงานขององค์กรอุทธรณ์ ทำข้อเสนอแนะหรือวางหลักเกณฑ์ ควบคุมดูแลการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และข้อเสนอแนะ และอำนาจห้ามสัมปทานชั่วคราว และหน้าที่อื่นตามความตกลงนี้หรือปรึกษาหารือเกี่ยวกับการเยียวยาเมื่อเพิกถอนมาตรการที่พบว่าเป็นความขัดแย้งของความตกลงที่ไม่สามารถเป็นไปได้โดยมีเงื่อนไขว่าเพียงสมาชิกขององค์การการค้าโลกในความตกลงนี้เท่านั้นที่เข้าร่วมในการตัดสินหรือดำเนินการเกี่ยวกับข้อพิพาทตามความตกลงนี้โดย DSB

คณะลูกขุนที่ถูกจัดตั้งโดย DSB จะต้องพยายามเสนอรายงานต่อสมาชิกที่มีข้อพิพาทไม่ช้ากว่า 4 เดือน ในกรณีที่มีความล่าช้าต้องไม่ช้ากว่า 7 เดือนหลังจากวันที่องค์ประกอบและข้อกำหนดหน้าที่ของของคณะลูกขุนเป็นที่ยอมรับ นอกจากนั้นคณะลูกขุนจะต้องพยายามที่จะตัดสินภายใน 60 วัน ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งขึ้นกับความตกลงหรือมาตรการเพื่อให้สอดคล้องกับคำแนะนำและกฎ

3. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้าน

การทุจริต ค.ศ. 2003 (United Nations

Convention Against Corruption—UNCAC)

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 จัดทำขึ้นเพื่อเป็นต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ และถือได้ว่าเป็นอนุสัญญาต่อต้านการทุจริตระหว่างประเทศฉบับแรกที่ครอบคลุมประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก แม้วก่อนหน้านี้จะมีการออกกฎหมายภายในประเทศ หรือการจัดทำอนุสัญญาระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคต่าง ๆ มาแล้วหลายฉบับ แต่ปัญหาการทุจริตก็ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ที่ทุกประเทศต่างเห็นพ้องกันว่า เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ต้องการความร่วมมือประสานงานกันอย่างกว้างขวาง ครอบคลุม ไม่สามารถที่จะดำเนินการได้แต่เพียงลำพังเฉพาะภายในประเทศ หรือกลุ่มประเทศ หรือภายในภูมิภาคหนึ่งเท่านั้น

อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ จึงให้ความสำคัญกับการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการติดตามทรัพย์สินกลับคืน รวมทั้งการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันทางกฎหมาย เพื่อการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอย่างมีประสิทธิภาพ หากประเทศต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ฉบับนี้มากขึ้น โอกาสที่ผู้กระทำความผิด จะหลบตัวหรือซุกซ่อนทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ก็จะยิ่งลดน้อยลง

อนุสัญญาฯ เป็นกรอบความร่วมมือทางกฎหมายและเป็นการกำหนดมาตรฐานระดับสากล เพื่อร่วมกันต่อต้านการทุจริต

อนุสัญญาของสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ คือ

1) ส่งเสริมและเสริมสร้างกลุ่มประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมาตรการในการป้องกันและต่อต้านการทุจริตให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

2) ส่งเสริม อำนวยความสะดวก และสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศและความช่วยเหลือทางวิชาการในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต รวมทั้งการติดตามทรัพย์สินจากการกระทำความผิดกลับคืน

3) ส่งเสริมความมีคุณธรรม ตรวจสอบได้และการบริหารกิจการบ้านเมืองและ
ทรัพย์สินของรัฐอย่างเหมาะสม

สรุปสาระสำคัญของอนุสัญญาของสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต
ค.ศ. 2003 มีดังนี้

อนุสัญญาประกอบด้วย ข้อบททั้งสิ้น 78 ข้อ ภายใต้อ 8 หมวด ดังนี้

1) หมวดบททั่วไป (ข้อ 1-4) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของอนุสัญญา คำจำกัดความต่าง ๆ
ที่ใช้ในอนุสัญญา ขอบเขตการใช้บังคับของอนุสัญญา และการคุ้มครองอธิปไตยของ
รัฐภาคี

2) หมวดมาตรการป้องกัน (ข้อ 5-14)

3) หมวดการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (ข้อ 15-
42)

4) หมวดความร่วมมือระหว่างประเทศ (ข้อ 43-50)

5) หมวดการติดตามสินทรัพย์คืน (ข้อ 51-59)

6) หมวดความช่วยเหลือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (ข้อ 60-
62)

7) หมวดกลไกในการปฏิบัติตามสัญญา (ข้อ 63-64)

8) บทบัญญัติสุดท้าย (ข้อ 65-71)

1) หมวดบททั่วไป (ข้อ 1-4) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของอนุสัญญา คำจำกัดความต่าง ๆ
ที่ใช้ในอนุสัญญา ขอบเขตการใช้บังคับของอนุสัญญา และการคุ้มครองอธิปไตยของ
รัฐภาคี

(1) คำนิยามต่าง ๆ ที่ใช้ในอนุสัญญาฉบับนี้ มีดังนี้

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายถึง (1) บุคคลใด ๆ ซึ่งดำรงตำแหน่งด้านนิติ-
บัญญัติ บริหารปกครอง หรือตุลาการ ของรัฐภาคี ไม่ว่าโดยการแต่งตั้งหรือการเลือกตั้ง
ไม่ว่าถาวรหรือชั่วคราว ไม่ว่าได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ โดยไม่คำนึงถึงระดับอาวุโสของ
บุคคลนั้น (2) บุคคลอื่นใด ซึ่งปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับหน้าที่ราชการ รวมถึงการปฏิบัติ
หน้าที่สำหรับหน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือให้บริการสาธารณะ
ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของรัฐภาคีนั้น และตามที่ใช้บังคับตามกฎหมายที่

เกี่ยวข้องของรัฐภาตินั้น (3) บุคคลอื่นใด ซึ่งกฎหมายภายในของรัฐภาตินั้นกำหนดว่าเป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” อย่างไรก็ตาม เพื่อความมุ่งประสงค์ของมาตรการพิเศษบางประการในหมวด 2 ของอนุสัญญา “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” อาจหมายถึงบุคคลใด ๆ ซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับหน้าที่ราชการหรือให้บริการสาธารณะตามที่ระบุไว้ในกฎหมายภายในของรัฐภาตินั้นตามที่ใช้อยู่บังคับตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องของรัฐภาตินั้น

“เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ” หมายถึง บุคคลใด ๆ ซึ่งดำรงตำแหน่งด้านนิติบัญญัติ บริหาร ปกครอง หรือตุลาการ ของรัฐต่างประเทศ ไม่ว่าโดยการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง และบุคคลใด ๆ ซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับหน้าที่ราชการให้แก่รัฐต่างประเทศ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่สำหรับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

“เจ้าหน้าที่ขององค์การภาครัฐระหว่างประเทศ” หมายถึง ข้าราชการพลเรือนระหว่างประเทศ หรือบุคคลใดซึ่งได้รับมอบอำนาจจากองค์การภาครัฐระหว่างประเทศนั้น ให้ปฏิบัติหน้าที่ในนามขององค์การระหว่างประเทศดังกล่าว

“ทรัพย์สิน” หมายถึง สินทรัพย์ทุกประเภท ไม่ว่ามีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่าง เคลื่อนที่ได้ หรือเคลื่อนที่ไม่ได้ จับต้องได้ หรือจับต้องไม่ได้ และเอกสารหรือตราสารทางกฎหมายที่เป็นหลักฐานกรรมสิทธิ์หรือผลประโยชน์ในสินทรัพย์ เช่นว่า

“ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดทางอาญา” หมายถึง ทรัพย์สินใด ๆ ที่เกิดจาก หรือได้รับมาโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการกระทำความผิด

“การอายัด” หรือ “การยึด” หมายถึง การห้ามโอน เปลี่ยนสภาพ จำหน่าย จ่ายโอน หรือเคลื่อนย้ายทรัพย์สินเป็นการชั่วคราวหรือการเก็บรักษาหรือควบคุมทรัพย์สินเป็นการชั่วคราวตามคำสั่งที่ออกโดยศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอื่น

“การริบทรัพย์สิน” ซึ่งรวมถึงการริบโดยเจาะจงตัวทรัพย์สินในกรณีที่ใช้บังคับได้ หมายถึง การบังคับเอาทรัพย์สินไปอย่างถาวร โดยคำสั่งศาลหรือโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอื่น

“ความผิดมูลฐาน” หมายถึง ความผิดใด ๆ ซึ่งเป็นเหตุก่อให้เกิดทรัพย์สินที่อาจกลายเป็นมูลฐานของความผิดตามที่กำหนดไว้ในข้อ 23 ของอนุสัญญา

“การจัดส่งภายใต้การควบคุม” หมายถึง วิธีการที่อนุญาตให้นำของผิดกฎหมายหรือต้องสงสัยออกไปจาก ผ่าน หรือเข้าไปในอาณาเขตของรัฐใดรัฐหนึ่งหรือ

หลายรัฐ โดยการรับรู้และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเพื่อการสืบสวนสอบสวนความผิด และเพื่อการระบุตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดนั้น

(2) ขอบเขตการใช้บังคับของอนุสัญญาฯ มีดังนี้

ก. อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ ให้ใช้บังคับกับการป้องกันการสืบสวนสอบสวน และการฟ้องร้องดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต และกับการอาชญากรรม การยึด การริบทรัพย์สิน และการส่งคืนซึ่งทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดที่กำหนดไว้ตามอนุสัญญานี้

ข. โดยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ ความผิดซึ่งระบุไว้ในอนุสัญญานี้ ไม่จำเป็นต้องก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นภัยแก่ทรัพย์สินของรัฐเว้นแต่อนุสัญญานี้จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

(3) การคุ้มครองอธิปไตยรัฐภาคี

รัฐภาคีปฏิบัติตามพันธกรณีของตนภายใต้อนุสัญญานี้ ในทางที่สอดคล้องกับหลักการความเสมอภาคแห่งอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐ และหลักการไม่แทรกแซงกิจการ ภายในของรัฐอื่น

ไม่มีความใดในอนุสัญญานี้ที่ให้สิทธิแก่รัฐภาคีหนึ่งในการดำเนินการในอาณาเขตของรัฐอื่นหนึ่งโดยการใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งกฎหมายภายในของรัฐเหล่านั้นสงวนไว้ให้เฉพาะเจ้าหน้าที่ของตน

2) มาตรการการป้องกัน (ข้อ 5-14) ถือว่าเป็นส่วนสำคัญของอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ ซึ่งจะมีแนวทางการป้องกันการทุจริต ด้วยมาตรการทางตรงและทางอ้อมทั้งต่อภาครัฐและเอกชน รวมถึงนโยบายการป้องกันตั้งแต่โครงสร้าง เช่น การก่อตั้งองค์กรต่อต้านการทุจริต เพิ่มระดับความโปร่งใสด้านการเงินในการรณรงค์การเลือกตั้งและพรรคการเมือง รัฐจะต้องมีความพยายามในการที่จะทำให้เกิดความมั่นใจว่าการบริการสาธารณะได้รับการดูแล สนับสนุนความมีประสิทธิภาพ โปร่งใสและการรับพนักงานของภาครัฐเป็นไปด้วยความถูกต้อง การจ้างงานในแต่ละครั้ง ลูกจ้างของรัฐจะต้องมีแนวทางการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม การตรวจสอบด้านการเงินและการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ และมาตรการทางวินัยที่เหมาะสม มีความโปร่งใส การรายงานในเรื่องการเงินสาธารณะ จะต้องได้รับการสนับสนุนและต้องมีมาตรการพิเศษสำหรับการ

ป้องกันการทุจริต เช่น การจัดการสาธารณะ ด้วยยุทธธรรม โดยผู้ให้บริการจากรัฐ คาดหวังว่า จะได้รับการปฏิบัติที่มีมาตรฐานสูงสำหรับการบริการสาธารณะ

การป้องกันการทุจริตในภาครัฐ จะต้องได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกทุกคน ในสังคมเป็นสำคัญ อนุสัญญาฯ จึงได้เรียกร้องให้ ประเทศสมาชิกกระตือรือร้นในการ สนับสนุนภาคเอกชน กลุ่มสหภาพรวมถึงกลุ่มสมาชิกอื่นของสังคมที่ไม่ใช่ภาครัฐ เข้ามา มีส่วนร่วมในการรับรู้เกี่ยวกับปัญหาการทุจริตและมีส่วนร่วมในการป้องกันและ ตรวจสอบได้

3) หมวดการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (ข้อ 15-42) อนุสัญญาฯ กำหนดให้บรรดาประเทศภาคี มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทุจริตเป็น ความผิดทางอาญารวมถึงความผิดมูลฐานอื่น ๆ ที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการทุจริตในหลาย รูปแบบ รัฐภาคีจะถูกผูกมัดทางกฎหมายให้นำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตเป็นความผิด มูลฐานตามกฎหมายภายใน ซึ่งอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ มีความก้าวหน้าในการต่อต้านการ ทุจริต กล่าวคือ มีการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา แต่มีใช้อยู่บนพื้นฐานของการ ทุจริตที่จะเป็นการให้สินบน การยักยอกทรัพย์สินเท่านั้น แต่หากรวมถึงการค้าที่มี อิทธิพล การปกปิดและการฟอกทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริตด้วย ซึ่งความผิดดังที่กล่าว มานี้ รวมถึงการสนับสนุนการทุจริต การฟอกเงินและการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกันทั้งสิ้น โดยความผิดตามอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ จึงรวมไปถึงความผิดที่มี ความเชื่อมโยงไปยังการทุจริตภาคเอกชนด้วย

4) หมวดความร่วมมือระหว่างประเทศ (ข้อ 43-50) ความร่วมมือระหว่างประเทศ มีความจำเป็นอย่างมากในการดำเนินงานทุกด้านที่เกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริต การ ป้องกัน การสืบสวน การสอบสวน การฟ้องคดี การยึดทรัพย์สิน และการคืนทรัพย์สิน จากการกระทำที่ทุจริต

รัฐภาคีสามารถที่จะกำหนดให้มีการจัดทำรูปแบบความร่วมมือทางกฎหมาย ซึ่งกันและกันในการรวบรวมและการส่งพยานหลักฐาน การส่งผู้ร้ายข้ามแดน การ ติดตาม การอายัดทรัพย์สิน การยึดทรัพย์สิน และการริบทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริต

5) หมวดการติดตามสินทรัพย์คืน (ข้อ 51-59) กล่าวถึงการคืนทรัพย์สิน โดย มีการระบุชัดเจนถึงความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการคืน

ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดให้แก่รัฐภาคีที่ร้องขอ รวมถึงการพิจารณาถึงผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียของผู้เสียหายและ ผู้เป็นเจ้าของโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด

6) หมวดความช่วยเหลือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (ข้อ 60-62) การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารนั้น รัฐภาคีจะมีมาตรการในการฝึกอบรมบุคลากรของตนซึ่งรับผิดชอบงานป้องกันและการต่อต้านการทุจริต การวิจัยถึงปัญหา สาเหตุ ผลกระทบและความสูญเสียที่เกิดจากการทุจริตในประเทศนั้น ๆ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทุจริตซึ่งกันและกัน

7) หมวดกลไกในการปฏิบัติตามสัญญา (ข้อ 63-64) กล่าวถึง การกำหนดให้มีที่ประชุมใหญ่ของรัฐภาคีอนุสัญญา การประชุมของรัฐภาคี รวมทั้งหน้าที่ของฝ่ายเลขานุการที่ประชุมใหญ่ของรัฐภาคี

8) บทบัญญัติสุดท้าย (ข้อ 65-71) กล่าวถึง การปฏิบัติตามอนุสัญญา การระงับข้อพิพาท การลงนามอนุสัญญา การให้สัตยาบัน การยอมรับ การให้ความเห็นชอบ และการภาคยานุวัติ การมีผลใช้บังคับ การแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญา การบอกเลิกอนุสัญญา ผู้เก็บรักษอนุสัญญา และภาษาที่ใช้ในการจัดทำอนุสัญญา

ในที่นี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงข้อ 9 ของอนุสัญญาของสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 เรื่องการจัดซื้อจัดจ้างและการจัดการการคลังของรัฐที่มีส่วนสำคัญในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินขั้นตอนที่จำเป็นในการจัดทำระบบการจัดซื้อ-จัดจ้างที่เหมาะสม ที่มีประสิทธิผล โดยนอกจากประการอื่นแล้ว ได้แก่ การป้องกันการทุจริต บนพื้นฐานของความโปร่งใส การแข่งขัน และหลักเกณฑ์ที่วัดได้ในการตัดสินใจ ทั้งนี้ โดยเป็นไปตามหลักพื้นฐานของระบบกฎหมายของนครระบบเช่นว่านี้ ซึ่งอาจคำนึงถึงวงเงินในการบังคับใช้ที่เหมาะสมด้วย นอกจากประการอื่นแล้ว ต้องระบุรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) การเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการและสัญญาจัดซื้อจัดจ้างรวมทั้งข้อมูลข่าวสารในการเชิญให้เข้าร่วมเสนอราคา และข้อมูลข่าวสาร

ที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์โดยตรงเกี่ยวกับการได้รับเลือกให้ทำสัญญา ทั้งนี้ โดยให้ผู้เสนอราคาที่อยู่ในเกณฑ์มีเวลาเพียงพอในการเตรียมและยื่นเสนอราคาของตน

(2) การจัดทำเงื่อนไขในการเข้าร่วมเสนอราคาไว้ล่วงหน้า ซึ่งรวมทั้งการคัดเลือกและการได้รับเลือกให้ทำสัญญาและกฎเกณฑ์ในการเสนอราคา และการประกาศให้ทราบทั่วกันถึงเงื่อนไขดังกล่าว

(3) การใช้หลักเกณฑ์ที่เป็นกลางและเป็นข้อวินิจฉัยล่วงหน้าสำหรับการตัดสินใจจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกในการพิสูจน์ตรวจสอบความถูกต้องในการใช้บังคับกฎเกณฑ์และกระบวนการดังกล่าวในภายหลัง

(4) ระบบการทบทวนภายในที่มีประสิทธิผล รวมถึงระบบการอุทธรณ์ที่มีประสิทธิผลเพื่อประกันการไล่เบี่ยงและการเยียวยาความเสียหายในทางกฎหมายในกรณีที่ไม่มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือกระบวนการที่จัดทำตามวรรคนี้

(5) ในกรณีที่เหมาะสมมาตรการในการกำกับดูแลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อจัดจ้าง อาทิเช่น การเปิดเผยเกี่ยวกับส่วนได้เสียในการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ กระบวนการคัดเลือกและข้อกำหนดการฝึกอบรมนั้น ๆ

2) รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการจัดการการคลังของรัฐ โดยสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของระบบกฎหมายของตนมาตรการเช่นว่า นอกจากประการอื่นแล้วต้องรวมเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) กระบวนการในการรับเองประมาณแผ่นดิน

(2) การรายงานรายรับและค่าใช้จ่ายในเวลาอันควร

(3) ระบบมาตรฐานด้านบัญชีและการสอบบัญชีและการควบคุมดูแลที่เกี่ยวข้อง

(4) ระบบการจัดการความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ และ ในกรณีที่เหมาะสม การปรับปรุงแก้ไข ในกรณีไม่สามารถดำเนินการตามข้อกำหนดซึ่งบัญญัติไว้ในวรรคนี้

3) รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินการทางแพ่งและทางปกครองเท่าที่อาจจำเป็นเพื่อรักษาไว้ซึ่งความครบถ้วนสมบูรณ์ของสมุดบัญชี บันทึก รายงานการเงิน หรือ

เอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับรายจ่ายและรายรับของรัฐ และเพื่อป้องกันการปลอมแปลงเอกสารดังกล่าว ทั้งนี้ โดยเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของกฎหมายของตน

4. กฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ตามที่ไทยได้มีการจัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) กับหลายประเทศ อาทิ ออสเตรเลีย อินเดีย จีน นิวซีแลนด์ และกำลังมีการเจรจากับประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เปรู และสมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป ซึ่งในการเจรจา FTA ไทย-สหรัฐอเมริกา นั้น ได้มีการแบ่งกลุ่มการเจรจาออกเป็น 23 กลุ่ม โดยการจัดซื้อจัดจ้าง (Government Procurement) ก็เป็นหัวข้อหนึ่งของการเจรจาด้วย ในการนี้จึงขอเสนอภาพรวมระบบการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา เพื่อประโยชน์ของภาคเอกชนไทย ที่ต้องการจะเข้าสู่ระบบการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานต่าง ๆ ในรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา ดังนี้

ระบบการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา⁷⁷

1) หน่วยงานราชการต่าง ๆ ภายใต้อำนาจรัฐบาลกลาง (Federal Government) จะต้องจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างล่วงหน้าว่า ในปีงบประมาณนี้จะจัดซื้อจัดจ้างสินค้าประเภทใดบ้าง และจะใช้วิธีใดในการจัดซื้อจัดจ้าง โดยใช้วิธีการสำรวจตลาด (Market Research) เพื่อจะได้รู้ว่า สินค้าที่หน่วยงานต้องการนั้นมีวางขายอยู่ในตลาดหรือไม่ หรือมีจำนวนมากน้อยเพียงใด

2) ภาคเอกชน เช่น บริษัทต่าง ๆ ที่ต้องการเข้าสู่ระบบการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาลกลางจะต้องมาลงทะเบียน (Supplier Registration) เพื่อขอรับ PIN Number และ DUNS Number ในระบบ Central Contractor Registration (CCR) System ซึ่งบริษัทสามารถลงทะเบียน Online ได้ทาง Website <http://www.ccr.gov>

⁷⁷ ศูนย์ US Watch, ระบบการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาลกลางสหรัฐฯ [Online], available URL: <http://www.uswatch.in.th/laout3.php?id=183,2553> (กรกฎาคม 19).

(1) PIN Number จะใช้กรณีเป็นการลงทะเบียนครั้งแรก ซึ่งทุกบริษัทจะต้องทำการปรับปรุงข้อมูลของตนในระบบ CCR อยู่เสมอ

(2) DUNS Number คือ หมายเลขประจำตัวบริษัทจำนวน 9 หลัก ที่ใช้เพื่อแสดงฐานะทางการเงินของบริษัท

3) หน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้รัฐบาลกลางจะต้องประกาศคาดการณ์การจัดซื้อจัดจ้างสำหรับแต่ละการจัดซื้อจัดจ้างล่วงหน้า 15 วันก่อนการประกาศจริง (Notice of Intended Procurement) ใน Website ของ Federal Business Opportunities (FedBizOps) ที่ <http://www.fedbizopps.gov> ซึ่งในประกาศดังกล่าวจะประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

(1) รายชื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (Contact Point/Contracting Officer)

(2) คำอธิบายวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง

(3) ระยะเวลาการเปิดและปิดการจัดซื้อจัดจ้าง

(4) สถานที่ติดต่อ

(5) ปริมาณการจัดซื้อจัดจ้าง

(6) กำหนดการจัดส่งสินค้า

(7) ระยะเวลาของสัญญา (Duration of Contract Period)

4) การออกแบบเอกสารการประมูล (Solicitation) ในเอกสารการประมูลจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการด้านเทคนิค (Technical Requirement) ของการจัดซื้อจัดจ้างที่หน่วยงานต้องการรวมทั้งวิธีการยื่นข้อเสนอ/ยื่นซองประมูล (Method of Submission) และวิธีการประเมินข้อเสนอ/การประมูล (Evaluation of Bids) ทั้งนี้ หน่วยงานต่าง ๆ จะต้องระบุเงื่อนไขเวลาและข้อยกเว้น (หากมี) ในการยื่นข้อเสนอ/ยื่นซองประมูลให้ชัดเจน พร้อมทั้งจัดสรรเวลาที่เพียงพอและเหมาะสม (อย่างน้อย 30 วัน) เพื่อให้ภาคเอกชนสามารถมายื่นข้อเสนอ/ยื่นซองประมูลได้ทัน

5) General Services Administration Schedules (GSA) เป็นหน่วยงานราชการอิสระภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง ซึ่งจะทำหน้าที่ให้บริการหน่วยงานราชการ (ผู้ซื้อ) โดยการนำเสนอสินค้าและบริการต่าง ๆ จากพันธมิตรทางธุรกิจ (ผู้ขาย) มีลักษณะคล้ายกับการเป็นตัวกลางระหว่างหน่วยงานราชการ (ผู้ซื้อ) และภาคเอกชน (ผู้ขาย) ซึ่งจะทำให้หน่วยงานราชการมีทางเลือกในการเลือกซื้อสินค้าและบริการมาก

ยิ่งขึ้น กล่าวคือ หน่วยงานราชการสามารถสั่งซื้อสินค้าและบริการผ่าน GSA Website ได้ โดยผู้ขายจะจัดส่งสินค้าไปยังหน่วยงานราชการนั้น ๆ โดยตรง ทั้งนี้ผู้ขาย (Supplier) ที่ต้องการลงทะเบียนและทำสัญญากับ GSA สามารถยื่นใบสมัครต่อ GSA ผ่าน Website ของ <http://www.gsa.gov> ซึ่ง GSA จะทำการเลือกสรร โดยเมื่อผู้ขายแต่ละรายผ่านกระบวนการเลือกสรรแล้ว ผู้ขายจะต้องทำสัญญากับ GSA Schedule Solicitation

6) กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

(1) การจัดซื้อจัดจ้างที่มีมูลค่าต่ำกว่า 2,500 ดอลลาร์สหรัฐ (Micro Purchase) เจ้าหน้าที่จัดซื้อจัดจ้าง (Contracting Officer) ของหน่วยงานราชการแต่ละแห่งสามารถจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการต่าง ๆ จากผู้ขายได้ทันทีโดยไม่ต้องมีการเปิดประมูล ซึ่งการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยใช้ Purchasing Card ซึ่งหน่วยงานราชการแต่ละแห่งจะมอบ Purchasing Card ให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ถือ

(2) การจัดซื้อจัดจ้างที่มีมูลค่าตั้งแต่ 2,500 ดอลลาร์สหรัฐ แต่ไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สหรัฐ (สงวนให้กับ SMEs สหรัฐฯ เท่านั้น) และการจัดซื้อจัดจ้างที่มีมูลค่าตั้งแต่ 100,000 ดอลลาร์สหรัฐขึ้นไป ประกอบด้วย 2 วิธี คือ

ก. Sealed Bidding หรือ Invitation for Bid (IFB) เป็นการเปิดกว้างให้ภาคเอกชนสามารถยื่นซองประมูล/ ยื่นข้อเสนอเพื่อเข้าสู่อการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานราชการ ซึ่งใช้ในกรณีที่หน่วยงานราชการระบุความต้องการในการจัดซื้อจัดจ้างไว้ชัดเจนและสมบูรณ์แล้ว โดยหน่วยงานราชการจะพิจารณาคัดเลือกโดยใช้ปัจจัยด้านราคาเป็นหลัก

ข. Negotiated Procurements หน่วยงานราชการจะออกประกาศการจัดซื้อจัดจ้าง เรียกว่า Request for Proposal (RFP) ซึ่งใช้ในกรณีที่หน่วยงานราชการต้องการจัดซื้อ จัดจ้างสินค้า/ บริการที่มีความซับซ้อนทางเทคโนโลยี เช่น การซื้อเครื่องบิน และมีผู้ขายสินค้าชนิดนั้นอยู่ในตลาดเพียงไม่กี่ราย โดยหน่วยงานราชการจะเรียกเจ้าของบริษัทที่ขายสินค้านั้นมาเจรจาต่อรองและพิจารณาคัดเลือกโดยใช้ปัจจัยด้านเทคนิคเป็นหลัก

ทั้งนี้ การที่หน่วยงานราชการจะเลือกใช้วิธีใดในการจัดซื้อจัดจ้าง จะต้องทำการสำรวจตลาด (Market Research) ก่อนว่า สินค้าชนิดนั้นเหมาะจะใช้วิธีใดในการจัดซื้อ จัดจ้าง ซึ่งมีความแตกต่างกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ของไทย ที่มีได้กำหนดให้หน่วยงานราชการจะต้องทำการสำรวจตลาดก่อนแต่อย่างใด

7) วิธีการประเมิน (Evaluation) หน่วยงานราชการสหรัฐอเมริกา จะพิจารณาคัดเลือกผู้ยื่นซองประมูล/ข้อเสนอ โดยใช้หลักการ Best Value ร่วมกับ Lowest Price ทั้งนี้หน่วยงานราชการทุกแห่งจะมีการจัดสรรส่วนแบ่งในการจัดซื้อจัดจ้างให้แก่บริษัท/ธุรกิจขนาดเล็ก (Small Businesses) ตามที่ Small Business Administration (SBA) กำหนด

8) การ Award Contract เมื่อคัดเลือกผู้ชนะการประมูลได้แล้วหน่วยงานราชการจะแจ้งให้ผู้ชนะการประมูลทราบ และแจ้งให้ผู้แพ้การประมูลทราบพร้อมเหตุผลของการแพ้ประมูล

9) ภาคเอกชน (Suppliers) สามารถยื่นคำร้องเรียนเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมในการจัดซื้อจัดจ้างของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้ต่อ

(1) หน่วยงานราชการที่เปิดการประมูล

(2) Government Accountability Office (GAO)

(3) U.S. Court

10) หน่วยงานราชการทุกแห่งจะมี Contract Administration ทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดซื้อจัดจ้างว่าบริษัทที่ผ่านการคัดเลือกสามารถปฏิบัติตามสัญญาจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างครบถ้วนหรือไม่